

VINERI 14 MARTIE 2003 • ANUL LIII NR. 11

FOAIA

românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

Fărșangul nemțesc continuat de românii din Aletea

Elevi români la un festival folcloric din Sicilia

Printre istroromânii care mai „cuvântează” în limba strămoșilor

CALENDAR ORTODOX

17 martie, luni – Cuv. Alexie, omul lui Dumnezeu; Sf. Mc. Marin.
18 martie, marți – Sfântul Chiril, Patriarhul Ierusalimului. Sf. Mc. Trofim și Evcarpion.
19 martie, miercuri – Sf. Mc. Hrisant, Daria, Ilaria și Panhariu.
20 martie, joi – Cuv. Mucenici uciși în Mănăstirea Sf. Sava.
21 martie, vineri – Cuv. Iacob, Episcopul și Mărturisitorul; Sf. Toma și Serapion.
22 martie, sâmbătă – Sf. Sfințit Mc. Vasile din Ancira; Sf. Drosida. (Pomenirea morților).
23 martie, duminică – Cuv. Mc. Nikon și cei 199 mucenici care au mărturisit împreună cu el. Duminica a II-a din Post (a Sfântului Grigorie Palama).

Citatul săptămânii

„Când îți cere cineva un lucru ce nu poți să-l faci, tăgăduiește curat, nemăslăvindu-l nici o nădejde mincinoasă; și iar tăgăduiește în grabă ceea ce poți să săvârșești.”
I. Heliade Rădulescu

AGENDĂ

17 martie

1941 – a încetat din viață, la Cannes (Franța), *Nicolae Titulescu*, om politic și diplomat român, unul dintre marii diplomați europeni din perioada interbelică.
1819 – s-a născut scriitorul *Alecu Russo*.

18 martie

1788 – apare, la Londra, primul număr al ziarului „*The Times*”.
1844 – s-a născut *Nikolai Andreievici Rimski-Korsakov*, compozitor, dirijor, muzicolog rus.
1865 – s-a stins din viață, la București, scriitorul *Nicolae Filimon*, primul critic de muzică român.
1906 – *Traian Vuia* a realizat, la Paris, primul zbor din lume cu un aparat mai greu decât aerul și exclusiv cu mijloace proprii de bord.

19 martie

1895 – s-a născut, la Câmpulung-Muscel, *Ion Barbu*, poet și matematician român.
1917 – s-a născut, la București, compozitorul și pianistul de concert român *Dinu Lipatti*.

20 martie

1820 – s-a născut, la Huși, în Moldova, *Alexandru Ioan Cuza*, primul domnitor al Principatelor Române Unite (între 1859-1866).

1831 – s-a născut pictorul român *Theodor Aman*.
1847 – s-a născut, la Ismail (Basarabia), *Gavril Musicescu*, unul dintre cei mai însemnați compozitori și profesori de muzică ai primei generații de compozitori de muzică clasică românească.

1886 – s-a născut poetul *George Topârceanu*.
1993 – la Giula s-a dezvelit bustul marelui scriitor român *Liviu Rebreanu*. Sculptura a fost realizată de sculptorul Mihai Păcuraru și a fost sfințită de Prea Sfințitul Timotei, episcop al Aradului.

21 martie

1685 – s-a născut, la Eisenach, compozitorul german *Johann Sebastian Bach*. Unul dintre marile genii muzicale ale tuturor timpurilor, a făcut parte dintr-o familie cu o veche și bogată tradiție, ale cărei ramificații cuprind două secole.

22 martie

1832 – s-a stins din viață scriitorul și poetul german *Johann Wolfgang Goethe*.

23 martie

1904 – după 13 ani ca membru al Academiei Române, *Iosif Vulcan* a fost ales ca președinte al secției literare.

1917 – *proclamația Regelui Ferdinand I*, în care promite păământ țăranilor și vot universal.

Kaltenbach propune întocmirea listelor nominale ale minoritarilor

Este anticonstituțional faptul că la alegerile autoguvernărilor de minoritate pot vota toți cetățenii țării și nu numai cei care aparțin unei minorități – se arată în raportul întocmit de ombudsmanul *Kaltenbach Jenő* despre experiențele alegerilor de minoritate. În opinia lui Kaltenbach, fraudele electorale sunt tot mai dese: în cazul tuturor celor 13 naționalități conlocuitoare s-au semnalat cazuri când la alegerile de minoritate au obținut mandat și candidați care

nu aparțin minorității respective. În acest sens, cei mai afectați au fost bulgarii, românii și armenii din

Ungaria. Ținând cont de această situație, ombudsmanul propune întocmirea unei liste nominale a cetățenilor aparținători diferitelor etnii, iar în viitor, la alegerile de minoritate să-și poată depune candidatura numai cetățenii care sunt membrii unei organizații de minoritate sau sunt susținuți de către aceștia. Candidatul ar trebui să corespundă unor cerințe cum ar fi: cunoașterea limbii, culturii și tradițiilor minorității respective.

- kaupert -

Ședință la Ciaba

Autoguvernarea Românească din Bichișciaba și-a ținut actuala ședință miercuri, la 12 martie. După cum am fost informați de președintele *Gheorghe Gros*, la întrunire a fost prezentată o dare de seamă despre adunarea generală a AȚRU din 2 martie de la Giula și s-a discutat despre bugetul pe anul 2003. Tot cu acest prilej, profesorul *dr. Florin Olteanu* a ținut o scurtă prelegere despre Revoluția maghiară de la 1848, reflectând asupra unor aspecte referitoare la relațiile româno-ungare din acea perioadă și asupra tratatului de împăciuire semnat de Kossuth și Bălcescu.

I. K.

Foaia românească
poate fi citită și pe
Internet
www.foaia.hu

Prima ședință a noului Prezidiu AȚRU

Vineri, la 21 martie, se vor întruni pentru prima dată cei 26 membri ai Prezidiului Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria – ne-a informat *Tiberiu Iuhăș*, șeful oficiului AȚRU. Conform celor stabilite în statutul AȚRU, la ședința actuală, delegații au sarcina să aleagă membrii și președinții celor cinci comisii: Comisia de validare și juridică; Comisia financiară și de control; Comisia de

relații externe, informațională și mass-media; Comisia de învățământ, tineret și sport; Comisia culturală și bisericească.

În a doua parte a ședinței se vor înainta Prezidiului două documente pentru dezbatere: planul bugetar pentru anul 2003, respectiv planul de lucru al Autoguvernării pe Țară în 2003.

Ședința ordinară va începe după-masă, de la ora 13.00.

R. P.

Discuții despre învățământul românesc la AȚRU

Vineri, la 14 martie, la sediul din Giula al Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria se întâlnesc primarii, directorii școlilor românești și președinții autoguvernărilor românești din Ungaria.

În cadrul acestei conferințe de lucru participanții examinează înnoirea în conținut a școlilor românești din țară, respectiv se discută despre condițiile de funcționare ale școlilor și despre posibilitățile de concurență pentru obținerea fondurilor suplimentare. Conferințara temei este *Ana Oros Șimon*, directoarea adjunctă la Ministerul Învățământului.

Întâlnirea începe de la ora 11.00. (Amănunte despre ședință veți afla în numărul următor al *Foii românești*.)

RIP

Poșta redacției

Mă bucur că existați ca entitate și că vă păstrați verticalitatea originii. Sunt un pensionăraș care în unele nopți caut adevărul în eter și în Dumnezeu. Încerc să aduc prin dumneavoastră, cu ocazia zilei de 8 Martie, recunoștință pentru fapta care constituie mai mult decât sarea pământului și fără de care nimic nu ar avea gust, iar focul vieții s-ar stinge.

Mircea Iordache <iordachemr@geonet.ro>

Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor publicate în Foaia românească aparține autorilor.

Pe copertă: Fărșangul pe străzile Aletei. În fotografia mică: organizatorii *Gheorghe Ardelean* și *Gheorghe Gal* (Foto: Maria Sarca Zombai)

Fărșangul nemțesc continuat de românii din Aletea

În Ungaria, obiceiurile de carnaval au fost preluate din Evul Mediu din Europa Occidentală, sosind la noi mai ales prin intermediu italian și german. Carnavalul înseamnă perioada dintre Bobotează și Miercurea Cenușie, fiind perioada petrecerilor, a nunțiilor, a defilărilor cu măști, a veseliei și a bucuriei. Ca o încheiere a zilelor de carnaval se organizează defilări mascate gălăgioase, urmărind gonirea iernii și salutarea primăverii. După aceea urmează Miercurea Cenușie care înseamnă începutul Postului Mare, care durează până la Paști. Tot de carnaval se leagă și o seamă de alte obiceiuri, practici magice și datini care se leagă pe de-o parte de cultul soarelui, a înnoirii naturii, prin izgonirea iernii, deci a anotimpului rece și obscur, precum și de cultul fecundității, multe practici fiind menite să aducă spor și bunăstare în gospodăriile oamenilor.

Aletea e o localitate cu populație mixtă. După vreo secol și jumătate de ocupație otomană a acestor meleaguri (1556-1695), după izgonirea turcilor acest ținut a devenit pustiu, cu populație puțină, roasă de boli, pribegită, alungată. Prin urmare, proprietarul acestor pământuri, baronul Harruckern a recurs la o colonizare masivă a ținuturilor, aducând aici mai ales familii din principate și

ducate germane, mai ales din Bavaria și Baden-Württemberg. Înaintașii germanilor – numiți și șvabi – de azi au sosit mai ales din Gerolzhofen. Ei au adus din locurile lor de origine și obiceiul fărșangului, a petrecerii din timpul carnavalului și încheierea acestuia printr-o spectaculoasă defilare cu măști. Obiceiul distractiv a fost preluat de-a lungul veacurilor și de ceilalți locuitori, încât în ultimele decenii toată Aletea ia parte la „fărșang”.

În anul acesta, defilarea s-a organizat marți, la 4 martie, de lăsatul secului. Costumele și măștile au fost pregătite cu multe zile înainte de germani, români, unguri deopotrivă. Organizatorul principal a fost în acest an Gheorghe Ardelean, directorul Căminului cultural, ajutat de Gheorghe Gal și Vera Klemm, iar participanții ai defilării au fost elevii școlii medii și adulți. Oamenii s-au adunat dimineața la casa lui Gheorghe Gal, convoiul pornind apoi la ora 9 pe străzile orașelului. Pe trăsura din fruntea convoiului era o roată care se tot învârtea și pe care erau montate cele două păpuși din paie și zdrențe, perechea Hans și Gretl, care simbolizează faptul că, de fapt, colonizarea germanilor s-a desfășurat în două etape, iar fărșangul simboliza nunta lor. Mai demult, alaiul era însoțit de muzicanți, de fanfară și pocnitori. Acum muzica a răsunat din difuzor, dar veselia a fost mare și acum. Pe străzi, cei mascați făceau nebunii, duceau frigări pe care erau înfipite dospite. Acestea se vindeau oamenilor care de la marginea drumului urmăreau alaiul. Cei mai

mulți mascați purtau haine de femei, haine țigănești, dar erau îmbrăcați și de strigoi, draci și nebuni. Iar fețele erau ascunse în dosul măștilor, să nu fie recunoscute. Ca încheiere a convoiului, un fecior mărșăluia pocnind din bici.

Gheorghe Gal mi-a povestit că pe vremuri convoiul era și mai variat, cu mult mai multe costume, cu măști variate, iar cei mascați făceau tot felul de nebunii: „hornarii” mai scotoceau pe sub fustele muierilor, „dracii” mai trăgeau hainele fetelor, „strigoii” mânjeau fe-

țele oamenilor cu funingine, „soldații” se hărțuiau cu sabiile, „urșii” jucau dansul ursului. Deci, pe vremuri, defilarea avea un pronunțat caracter de teatru popular, cu mult mai multe elemente dramatice. Azi s-a păstrat mai ales caracterul distractiv și general, căci toată localitatea, nu numai șvabii, petrece în această zi.

În acest sens, obiceiul este interesant și unic pentru zona noastră. E și mai îmbucurător că aletenii, cu toții, îngrijesc această moștenire care a devenit un obicei practicat în comun.

Maria Sarca Zombai

Dor de primăvară sau porumbița optimistă

O pereche de porumbei s-a așezat pe pervazul balconului meu. Imediat au început să cîntească. Vorbeau pe limba lor, dar mi s-a părut că-i înțeleg:

„Mi-e tare frig. Nu va mai fi niciodată primăvară?”

„Ai puținică răbdare. N-a mai fost niciodată să nu se termine o dată iarna. Iar după iarnă, știi bine, vine întotdeauna primăvara”, a răspuns prompt porumbița.

„Dar mă dor deja ochii de atîta alb. Peste tot, pe unde te uiți, pe câmpuri, pe acoperișuri, vezi numai zăpadă și zăpadă.”

„Las' c-o să se topească și asta o dată”, ciripea porumbița optimistă. „Parcă n-ai ști că-ntotdeauna căldura învinge frigul, lumina e mai puternică decât întunericul. Nu trebuie decât să ai răbdare.”

„Și ce, dacă n-am? Mă sugrumă iarna asta lungă...”

„Noi, porumbeii, nu putem să zburăm în fiecare toamnă până-n Africa. Poți să încerci, dar vei vedea că nu vei reuși. Acolo trebuie să trăim, să ne descurcăm, unde ne-am născut. Deci, n-ai prea multe de ales. Fii răbdător!”

Porumbelul se agita tot mai nervos într-un loc. Se uita la mașinile care treceau pe sub balcon, la oamenii care se grăbeau la serviciu, la copiii care s-au săturat deja de bălălia cu bulgării de zăpadă și o luau spre școală... Dintr-o dată, prin norii groși și plini de umezeală, și-a găsit o mică portiță o rază de soare, care a țintit tocmai balconul meu. Porumbița optimistă și-a îndreptat capul spre lumină, scâldându-se bucuroasă în prima rază de primăvară.

„Vezi, porumbelule, trebuie doar să crezi și primăvara întotdeauna va veni.”

Eva Iova

Ambasadorul român a făcut o vizită de lucru la Giula

Joia trecută, la 6 martie, **Călin Fabian**, ambasadorul României la Budapesta a vizitat orașul Giula. În cursul zilei s-a întâlnit cu primăria **dr. Perjési Klára** și cu **Traian Cresta**, președinte AȚRU, ca apoi să viziteze și singurul liceu românesc din Ungaria, Liceul „Nicolae Bălcescu”, unde a fost primit de directoarea **dr. Maria Gurzău Czeglédi**. După discuțiile privitoare la învățământul desfășurat în această instituție, l-am întrebat pe domnul ambasador despre scopul acestei vizite neoficiale.

– Descinderea mea de lucru a avut mai multe intenții. În primul rând, am vrut să reiau contactele cu Autogovernare pe Țară a Românilor din Ungaria nou acreditată și cu **Traian Cresta**, președintele ales din nou. De asemenea, abia acum am ajuns să întâlnesc și autoritățile locale ale orașului Giula. Ambele întâlniri au fost foarte utile.

– Care au fost rezultatele acestor întâlniri?

– Pe de o parte, cu Autogovernarea Românească am încercat să creionăm pe cât posibil un program de acțiuni pentru etapa imediat următoare, în care se poate implica Ambasada României de la Budapesta. Ambasada încearcă, unde poate și are disponibilitatea, să sprijine activitatea Autogovernării pe Țară. Pe de altă parte, la Primărie am încercat să subliniez interesul pe care îl are prin Ambasada României, autoritatea românească pentru orașul Giula, pentru acest centru al comunității româ-

nești din Ungaria, respectiv disponibilitatea de a participa la acțiuni comune pe care le organizează Primăria.

– Cu ce poate să contribuie Ambasada României la programele din Giula?

– Un exemplu concret este conferința din 4-5 aprilie, cu titlul „Zilele UE”, când Ambasada încearcă să fie prezentă și să contribuie activ la reușita acestei întâlniri. Sigur că nu e nici

pe de parte ultima. Mă gândesc la „Zilele Culturale din Giula” și la celelalte acțiuni pe care AȚRU le va iniția împreună cu autoritatea locală.

– După întâlnirea cu personalități politice, ați stat de vorbă și cu directoarea Liceului Bălcescu.

– Desigur că nu puteam să ocolesc nici Liceul Românesc, care este unul din obiectivele de mare interes pentru noi. Aici iarăși am vrut ca discuția să fie mai neprotocolară, absolut cu toate problemele pe masă, în așa fel încât să găsim acele mecanisme, căi, prin care Ambasada ar putea sprijini o îmbunătățire a procesului de învățământ. Aș vrea să subliniez și în această situație că intenția este nu de a substitui nici conducerea Liceului, nici corpul de cadre didactice, ci pur și simplu încercăm să oferim o posibilitate de sprijin, o mână de ajutor. Vrem să fim considerați ca niște mijloace prin care liceul să ajungă la mai bine și la mai mult.

Cu câteva zile după vizita ambasadorului Călin Fabian la Giula, din presa maghiară județeană am aflat că în toamnă se planifică și o vizită a președintelui României Ion Iliescu în orașul de centru al românilor din Ungaria.

Rita Pătcăș

Concert baroc sau stilul dantelat al norilor

După concertul de jazz al artistei **Teodora Enache** și expoziția plasticienei **Mariana Pascălu**, Centrul Cultural al României de la Budapesta ne-a oferit încă o seară deosebită, invitând ansamblul baroc „Transilvania” din Cluj-Napoca să concerteze în sala călduroasă din strada Izsó. Sunetele clavecinului, flautului și violoncelului ne-au făcut să ne simțim într-un castel medieval, iar farmecul muzicii baroce cu greu ne-a readus, la sfârșitul spectacolului, la realitatea cotidiană.

Ansamblul „Transilvania” a luat ființă în decembrie 1995 din inițiativa lui **István Nagy**, prim flautist al orchestrei Operei Române din Cluj. Imediat după înființare, ansamblul a fost invitat să concerteze în Olanda, profitul bănesc fiind folosit la realizarea unor proiecte cu caracter social în România. Dar ansamblul a realizat și numeroase turnee în Germania, Austria, Italia, Belgia, Ungaria, Republica Moldova, ajungând la peste 250 de apariții publice și 3 înregistrări CD. O deosebită preocupare a ansamblului este abordarea muzicii baroce transilvănene, cât și melodiilor vechi instrumentale din Moldova și Valahia. Componenta etnică a membrilor formației, maghiară, română și germană, reflectă multiculturalitatea spațiului din care vin acești artiști și este un exemplu a ceea ce înseamnă a trăi și a lucra împreună.

István Nagy a absolvit Academia de Muzică „Gh. Dima” din Cluj, a cântat în multe țări europene, a colaborat cu celebrități ca **Bolșoi Balet** din Moscova sau **José Careras**. În prezent se dedică studiului flautului travers baroc, sub îndrumarea ocazională a lui **Wilbert Hazelzet** (Amsterdam).

Zoltán Majó a fost de asemenea flautist în orchestra Operei Române din Cluj. Pasiunea lui pentru muzica barocă l-a condus însă și la flautul drept, la care cânta cu măiestrie. Momentan preda flaut drept la Academia de Muzică „Gh. Dima” și la Universi-

tatea „Babeș-Bolyai” din Cluj.

Erich Türk a fost organist și dirijor de cor la Biserica Evanghelică din Mediaș și este în prezent asistent universitar la Academia de Muzică „Gh. Dima” din Cluj. Are o bogată activitate concertistică și este laureat al concursului internațional de orgă „J. S. Bach” din Bruges 2000.

Ciprian Câmpean a studiat violoncel la Academia de Muzică „Gh. Dima” din Cluj. În prezent cântă în orchestra Filarmonicii de stat „Transilvania” din Cluj, colaborând frecvent cu Filarmonica de Stat Sibiu. Ca membru al mai multor formațiuni de muzică de cameră a susținut numeroase recitaluri în România, cât și în străinătate.

Pe lângă repertoriul baroc european: Telemann, Haydn, Vivaldi sau aranjamente muzicale găsite în arhive: Anonymus (diferite manuscrise, 1781–1834), ansamblul „Transilvania” ne-a plimbat pe acorduri muzicale prin tot spațiul balcanic, demonstrând înrădăcinarea culturală a popoarelor din sud-estul european.

„Tehnicienii desăvârșiți și cu multiple posibilități de comunicare cu auditoriul, cei patru artiști clujeni ne-au făcut cu adevărat părtași la un sublim act de cultură, au susținut emoția pe toată durata spectacolului muzical, au creat momente de tensiune, dar și de necesară relaxare, totul la dimensiunile unui program plăcut, agreabil, angajat.” (Jurnalul de Sibiu)

Cuvântul jurnalistului sibian definește perfect și seara muzicală de la Centrul Cultural al României de la Budapesta. Le mulțumim din suflet muzicienilor clujeni și le dorim un mare succes în turneul pe care-l vor efectua în viitorul apropiat în Germania.

Mihai Felician Cozma
Budapesta

Tot mai multe organizații civile înscrise la concursul de la Parlament

Comisia Parlamentară pentru Drepturile Omului, Minorități și Culte din Budapesta a început prelucrarea dosarelor înaintate de către organizațiile civile ale minorităților pentru obținerea subvenției pe anul 2003. Fondul disponibil este de ani de-a rândul neschimbat, 110 milioane de forinți, cu toate că numărul asociațiilor îndreptățite să apeleze la această sursă de întreținere crește în fiecare an.

Până când în 2002 s-au înscris la acest concurs 210 organizații ale celor 13 minorități din țară, în 2003 același fond va trebui dis-

tribuit între 340 de asociații de naționalitate. În 2002 au primit sprijin financiar de la Parlament 11 asociații românești, în total 6,3 milioane de forinți. În 2003 și-au înaintat concursul 18 organizații civile românești. S-a înscris la concurs câte o asociație din Aletea, Apateu, Bedeu, Bichișciaba, Leta Mare, Otlaca-Pustă, Poci și Săcal. Din Chitighaz s-au prezentat două organizații, Asociația Culturală și o organizație mai puțin cunoscută, cu numele Asociația Româno-Maghiară din Chitighaz. Găsim la concurs și două organizații din Capitală, Societatea Culturală a

Românilor din Budapesta și Asociația Română din Budapesta. Din Micherechi s-au înscris la concurs trei organizații, Asociația Românilor, Asociația „Pentru Micherechi” și o nouă organizație, anume Asociația Românilor Penticostali din Ungaria. Dintre organizațiile cu sediul la Giula au înaintat dosare trei organizații pe țară, Uniunea Culturală, Comunitatea Cercetătorilor și Creatorilor Români și Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria. Decizia despre subvenționare se va lua de către plenara Parlamentului în luna aprilie 2003.

-frățean-

**Încheierea
ediției:
marți,
ora 18.00**

Biblioteca din Micherechi s-a îmbogățit cu noi cărți românești

Cei aproximativ 500 de cititori înscriși la Biblioteca din Micherechi se pot bucura de noi cărți românești, deoarece instituția a obținut prin concurs de la Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria” o subvenție de 150.000 de forinți. Pentru a afla amănunte despre achiziționarea cărților și despre situația actuală a bibliotecii din Micherechi am stat de vorbă cu bibliotecara *Maria Iova*.

– Biblioteca noastră, încă anul trecut, a câștigat 150.000 de forinți printr-un concurs, publicat de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”. Din diferite motive numai acum am putut folosi această subvenție în scopul achiziționării cărților românești. Am cumpărat cărți pentru diferite generații cu diferite teme, începând cu cărți de colorat, până la romane pentru cei mai mari, dar și manuale care vor putea fi de folos pentru pedagogi sau școlari. Acestea, în total, valorează 120.000 ft. Din suma care a mai rămas am cumpărat casete video și CD-uri. Și în cazul acestora am încercat să alegem dintr-un sortiment mai variat ca să facem pe placul tuturor. Acestea vor sta la dispoziția vizitatorilor numai la fața locului, deci aici la bibliotecă. De exemplu, cei care doresc pot viziona filme istorice de *Sergiu Nicolaescu* (Mihai Viteazul, Dacia, Mircea cel Bătrân) sau pentru copii avem filme cu desene animate etc. Din păcate, deocamdată avem puține discuri și casete, dar sperăm ca în viitor să ne îmbogățim și cu acestea.

– Din ce fond gospodărește biblioteca din Micherechi?

– Din bugetul comunei am primit aproximativ

90.000 de forinți în anul trecut. La acesta s-au mai adăugat banii câștigați tot printr-un concurs, care a fost lansat de Ministerul Patrimoniului Cultural Național, este vorba de 125.000 ft. Această subvenție am putut-o folosi însă numai pentru cumpărarea cărților ungurești. Și tot în anul trecut am câștigat suma sus-menționată de care, după cum am mai spus-o, numai acum ne-am folosit.

– Mai obțineți și de altundeva bani sau cărți?

– Da. Biblioteca Centrală din Bichișciaba are datoria să distribuie cărți pentru bibliotecile de naționalitate, deci și pentru români. În așa fel achiziționăm cărți de două ori pe an. Permiteți-mi să critic puțin sistemul acesta: o problemă este că volumele primite de la Biblioteca Centrală nu devin definitiv proprietatea bibliotecii noastre, ci sunt la noi doar în cauțiune. Astfel, administrarea este mai dificilă. Pe de altă parte, noi, practic, primim de la biblioteca din Bichișciaba o listă, conform căreia comandăm cărțile. Acum a fost un lucru îmbucurător pentru mine că am putut cumpăra pentru prima dată cărți în mod direct din România, la liberă alegere. În total avem circa 10.200 cărți în limba ma-

ghiară și 2.200 în limba română, dintre care 1.500 sunt în proprietatea noastră, iar 700 le-am primit de la Biblioteca Centrală.

– Cine sunt cititorii bibliotecii din Micherechi?

– În anul 2002, biblioteca noastră a avut 511 cititori înregistrați. Copiii mai mici, să zicem cei care au între 6–11 ani sunt cam 240. Generația cea mai activă în acest sens este cuprinsă între anii 14-30, vreo 200 de cititori tineri. Mulți studenți din sat caută aici lecturile obligatorii. Restul sunt localnici mai în vârstă, care vin să se distreze aici, deoarece biblioteca găzduiește și clubul pensionarilor.

– Biblioteca se angajează și la organizarea unor programe culturale?

– Pe lângă Casa de Cul-

tură, biblioteca este cea care asigură locul manifestărilor culturale. Mai ales în cazul programelor pentru elevii de la școala generală. Aici sunt organizate concursurile de recitare sau de povești, dar și pentru cei mai mari biblioteca oferă diferite posibilități. Următorul program îl vom avea în ultima zi a lunii martie, când vom organiza o festivitate în amintirea lui Vasile Gurzău, mare-

le povestitor din Micherechi, care s-a născut cu 105 ani în urmă, la 16 martie. Plănuim să dezvelim, pe perețele bibliotecii, o placă memorială, după care va urma primul Concurs de povești „Vasile Gurzău”, cu participarea exclusivă a elevilor școlii noastre. Am dori foarte mult ca evocarea povestitorului să devină o tradiție aici, la biblioteca din Micherechi.

V. Cozma

O săptămână bogată la Centrul Cultural al României

Centrul Cultural al României de la Budapesta organizează, luni, la 17 martie, cu începere de la ora 17.00, un vernisaj al expoziției „Impresii din Africa de Nord” a artistului fotograf *Stan Constantin*. Expoziția va fi prezentată de *Gerard Lucon*, organizator al expediției „Cu papucii prin deșert” și *Mihai Musceleanu*, profesor la Academia de Arte Plastice din București. Manifestarea va fi găzduită

de Institutul Francez (Budapesta, str. Fő nr. 17), în cadrul „Zilelor Francofoniei 2003”.

Cu două zile mai târziu, la 19 martie, Centrul Cultural va organiza și evenimentul denumit Zilele Centrului Cultural „Mihai Eminescu”, de pe lângă Primăria sectorului 2 din București. În cadrul acestuia va putea fi audiat un concert al tărului „Bucur”, care va prezenta muzică populară vo-

cală și instrumentală. Concertul va începe la ora 18.00. Iar joi, la 20 martie, tot la Centrul Cultural al României va fi vernisajul expoziției „Case vechi în stil românesc” și un atelier de creație cu meșteșuguri străvechi, mai concret cu încondeierea ouălor.

Această manifestare începe tot de la ora 18.00, la Centrul Cultural din strada Izsó nr. 5.

R. Pățaș

OFERIȚI 1% DIN IMPOZITUL DUMNEAVOASTRĂ pentru scopuri românești!

Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria
19058283-1-04

Fundația „Pentru păstrarea limbii române”,
Chitighaz
19375523-1-04

Fundația „Homo Ludens” din Giula
(Grădinița din str. Galamb)
18371062-1-04

Fundația „Pentru Muzica” din Giula
18376146-1-04

Asociația „Pentru Micherechi”
18380802-1-04

Biserica Ortodoxă Română din Ungaria
Cod tehnic: 0293

„Alfa Omega” o alternativă educațională în peisajul audiovizual românesc

În numărul trecut al Foii românești, v-am informat despre donația Fundației „Alfa Omega” din Timișoara pentru creștinii români din Ungaria, adică bisericele baptiste din Micherechi și Chitighaz, și bisericele penticostale și Oastea Domnului din Micherechi. Alături de biserici, a primit un stoc de casete video al acestei donații însemnate și Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria. Casetele video și cărțile s-au preluat, la 14 martie a.c., la fața locului, la studioul „Alfa Omega Tv”, Timișoara. Folosindu-mă de privilegiul că am întâlnit personal redactorii, am stat de vorbă cu fratele **Tudor Pețan**, cel care a predat donația.

– La început, vă rog să prezentați cititorilor noștri și viitorilor spectatori ai casetelor donate această muncă, misiunea studioului de televiziune, reprezentat acum de dumneavoastră.

– „Alfa Omega”, înființat în 1994, este un studio de TV interconfesional, evanghelic, unde lucrează creștini din mai multe biserici. Principala direcție a studioului „Alfa Omega” este aceea să furnizeze hrană spirituală. Nu suntem un canal de televiziune, nu suntem o stație de emisie în eter, ci

suntem un studio care pregătește, produce programe și le distribuie. Noi am început în 1994, traducând și multiplicând câteva programe, oferindu-le stațiilor de televiziune necreștine, seculare din România. În prezent, în majoritatea orașelor din România noi distribuim programe pe casete video la stațiile locale din diverse orașe. Această activitate se extinde în fiecare an.

În al doilea rând, oferim programe stațiilor de televiziune de acoperire națională, chiar și pentru TVR1 și

TVR2, dar în special în ultima vreme canalului de televiziune din București care acoperă întreaga țară cu Tele7 ABC, unde avem în medie două-trei ore de programe pe zi. Acestea sunt programe documentare, programe pentru copii, programe de principii creștine și chiar programe făcute de noi săptămânal, „Calea, Adevărul și Viața”.

În al treilea rând, distribuim casete video la nivelul bisericilor, școlilor publice și creștine din România. Deoarece acest domeniu este foarte important pentru noi, am dat drumul unui asemenea proiect care se numește „Videotecă educațională pentru tineret”. Am reușit să implementăm până la începutul anului 2003 peste 260 de videoteci în diverse școli duminicale sau școli publice din România, proiect pe care vrem să-l extindem. Este dorința noastră și căutăm fonduri pentru aceasta, ca să furnizăm programe despre relații între tineri, despre droguri, despre moralitate, principii creștine, principii biblice.

În al patrulea rând, de la începutul anului 2003, furnizăm program românesc pe canalul satelit TBN EUROPE, în fiecare zi timp de o oră, între ora 16.00 și 17.00 (ora României). România este o adevărată explozie a recepționării acestui canal. Peste 200 de rețele din orașe și sate îl primesc. Pe acest canal se dau învățături, lecții biblice, filme documentare, mărturii, dialoguri. Primim e-mailuri și scrisori de peste tot, de la românii din Cipru, din Austria, din Olanda. Acest program a devenit o legătură între românii de peste tot.

Al cincilea mod în care lucrăm este distribuirea de materiale video prin internet, prin care poate fi accesat de oriunde materialul filmat de noi.

– Cu proiecte atât de bogate și variate, bănuiesc că primiți mult sprijin din altă parte?

– În primul rând, noi trăim prin credință. Dumnezeu ne poartă de grijă. Nu avem un partener major, dar avem câțiva parteneri cu ajutorul cărora mergem înainte. Mai mult de jumătate din fondurile necesare le asigurăm prin vânzări de casete și activități proprii de producție. Oarecum, suntem o demonstrație a lui Dumnezeu, cum

poate El să-și finanțeze lucrarea și să aducă resurse din toate părțile.

– De unde a venit ideea de a denumi studioul dumneavoastră „Alfa Omega” TV?

– Încă de la început, când am luat numele de „Alfa Omega” era clar că suntem o organizație creștină și purtăm numele Domnului. Într-adevăr, fiecare zi

România sunt prezente la noi în studio. Cel mai important este că toți dintre ei sunt născuți din nou, sunt toți copii ai lui Dumnezeu. Ei sunt baptiști, penticostali, fac parte din biserici libere sau Oastea Domnului, dar avem și catolici sau ortodocși. Credem că și în acest fel Dumnezeu a vrut să arate că nu este o umbrelă con-

Grupul de rugăciune se roagă în studio pentru lucrarea lui Dumnezeu

este un pas al credinței pentru noi. Dezvoltarea la „Alfa Omega” a fost o demonstrație a puterii lui Dumnezeu și a umblării noastre în credință. Chiar și acum ne aflăm în fața unei noi etape de dezvoltare care necesită un pas al credinței, pas uriaș pentru noi. Vrem să trecem de la un stadiu de studio obișnuit de producție la un centru de media care să grupeze mai multe activități de media. Ar fi un experiment al Domnului, un proiect pe care Domnul cred că vrea să-L facă în această vreme în Timișoara. Pentru mulți români, Timișoara este un simbol al libertății din decembrie 1989 și în plan spiritual Dumnezeu vrea să facă ceva mai deosebit în acest oraș.

– Ați amintit că „Alfa Omega” este un studio TV interconfesional.

– Confesiunile majore din

fesională peste studio, ci „Alfa Omega” este expresia unității creștine din România. Cred că Dumnezeu vrea să aducă în aceste vremuri de pe urmă în națiunea română o trezire spirituală fără precedent. Ne rugăm pentru românii din toate părțile. În România există o rețea de rugăciune specială, care cuprinde peste o sută de biserici, care se roagă în fiecare zi, în fiecare oră pentru anumite subiecte. Avem o datorie față de frații noștri care trăiesc în alte zone, astfel și față de românii din Ungaria. Ne rugăm ca să fie folosit materialul pe care l-am donat comunității românești din Ungaria.

– Și în numele creștinilor români din Ungaria vă mulțumesc din inimă pentru aceste cadouri și dorim ca Bunul Dumnezeu să vă binecuvânteze și să vă conducă pe calea Sa.

Rita Pățaș

Lista donației de casete video

1. *Cartea cârților 1-2* – un serial de desene animate pentru copii cu fapte și întâmplări din Sfânta Scriptură.
 2. *Scrisoarea de dragoste a Tatălui* – eseu cinematografic cuprinzând versete parafrazate de la Genesa până la Apocalipsa.
 3. *Dragostea prietenului meu* – film artistic pentru tineret despre lucrul cel mai important în viață.
 4. *Sfârșitul jocului din Littleton* – un reportaj documentar despre drama elevilor liceului Littleton, SUA.
 5. *Împărăția lui Dumnezeu* – o serie de 6 seminarii video cu profesorul Iosif Țon.
 6. *Istoria lui Dumnezeu* – de la creație până în eternitate – o perspectivă asupra Bibliei folosind mijloace audiovizuale moderne, într-o realizare de excepție.
 7. *Isus noua cale* – începutul Împărăției; Surprize neașteptate; În așteptarea unui rege; De ce a murit Isus?; Cine a fost Isus?; O nouă revendicare (program documentar).
 8. *Istoria Ortodoxiei* – începuturile; Bizanțul; O comoară ascunsă (pr. documentar).
 9. *Istoria creștinismului* – Biserica primară; Biserica evului mediu; Reforma; Era rațiunii și pietății; Creștinismul și lumea nouă; Mișcarea creștină în era nesiguranței (pr. documentar).
 10. *Yeshua* – descoperindu-L pe adevăratul Isus (pr. documentar).
 11. *Israelul și Biblia* – o serie de reportaje care prezintă Israelul din perspectivă turistică.
 12. *Cortul întâlnirii* – documentar animat, efecte speciale, referințe biblice.
 13. *Divertisment fatal* – un documentar copleșitor care vorbește despre influența mass-media, internet și a jocurilor pe calculator, asupra societății și în special, asupra tinerilor și copiilor.
 14. *Numărătoarea finală* – documentar „Milenium” – ce se întâmplă cu omenirea?
 15. *Problematika originilor* – documentar gen Discovery.
 16. *Cine este diavolul?* – un documentar complex despre persoana și modul de acțiune al diavolului cu interviuri, opinii autorizate, experiențe reale, dezvăluiri șocante, perspectivă spirituală și context istoric.
 17. *Transformări 1-2* – film documentar despre transformările lui Dumnezeu, treziri spirituale în cadrul unor comunități disperate și cu decădere morală.
- Casetele video se pot împrumuta și la sediul din Giula al Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria, strada Doja, nr. 8.

Evanghelizare la Adunarea „Betel” din Micherechi

Biserica Penticostală „Betel” din Micherechi (strada Napfény) organizează, între 13-16 martie, patru servicii speciale de evanghelizare. În cadrul acestora, Evanghelia va fi vestită de predicatori din România: joi – pastorul **David Mărgăian** din Biserica Penticostală din Agrișul Mare; vineri – pastorul **Nicu Stoia** din Biserica Penticostală „Smirna” din Timișoara; sâmbătă – pastorul **Florian Blaga** din Aștileu; duminică – pastorul **David Mărgăian** din Agrișul Mare. Programele de evanghelizare vor fi împodobite cu cântări și poezii de laudă ale copiilor, tinerilor și musafirilor Bisericii. Membrii Adunării „Betel” așteaptă cu mult drag toți localnicii, în fiecare seară, cu începere de la ora 18.00, iar duminică de la ora 9.00 va fi serviciu divin, și după-masă de la ora 17.00 serviciu de evanghelizare.

R. P.

Crezul de la Niceea despre Iisus Hristos

S-a spus că Crezul de la Niceea cuprinde 101 cuvinte grecești, dintre care 84 se referă la Fiul. Crezul pune accent în primul rând pe Hristos.

Sfântul Ioan se referă în repetate rânduri la Hristos cu termenul de *Cuvântul*. Termenul e cât se poate de potrivit. Până ce omul nu rostește un cuvânt, nu îl putem cunoaște. Cuvintele transmit înțelesuri, făcându-i în stare pe ceilalți să cunoască ce avem în minte. Așa cum cuvintele înfățișează gândurile noastre launtrice, tot așa Hristos – Cuvântul lui Dumnezeu – ne transmite gândurile lui Dumnezeu. El a venit pe pământ să fie „limbajul” lui Dumnezeu ce vorbește omului. În Hristos se reîntemeiază dialogul cu Dumnezeu.

Domn

Crezul începe să ne spună cine este Hristos, descriindu-L ca Domn – cuvânt ce fusese folosit în Vechiul Legământ pentru Dumnezeu. Este un titlu pe care Biserica timpurie l-a dat în mod voit lui Hristos Cel Proslăvit spre a înfățișa faptul că El este absolutul și necontestatul ziditor și stăpânitor al întregului univers, că El este Stăpânul, iar noi robii. Unul din primele crezuri ale Bisericii era: „Domnul este Iisus Hristos” (Rom. 10, 9; 1 Cor. 12, 3; Col. 2,6).

Iisus

După cuvântul *Domn* din Crezul Niceean, ajungem la cuvântul *Iisus*. Acesta fusese numele arătat din cer pentru Pruncul născut în ieslea din Betleem. „Și a zis ei îngerul: Nu te teme Marie, că ai aflat har la Dumnezeu. Și iată vei zămisi în pântece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus” (Luca 1, 30–31). Iisus este numele grecesc ce corespunde eвреiescului *Iosua*, care înseamnă „Dumnezeu e mântuire”. O scurtă tâlcuire a numelui Iisus se află la Matei (1, 21): „și vei chema numele lui Iisus, că El va mântui pe norodul Său de păcatele lor”.

Felul propovăduirii lui Iisus a fost vestit din ceruri înainte ca El să se nască. El urma să se numească IISUS (Mântuirea lui Dumnezeu) fiindcă țelul Său principal era mântuirea poporului Său de păcate. Nu se po-

menește defel despre învățătura Sa, căci învățătura Sa nu ar fi fost lucrătoare fără a fi mai întâi mântuire.

Se află vreun nume mai de preț decât Iisus? Iisus – numele cel mai presus de tot numele, numele ce se face rugăciune, care arată și împlinește trebuințele sufletului nostru, numele la a cărui pomenire cu glas de rugăciune cele cu neputință încep a se face cu putință.

Iisus este numele omenesc al Fiului lui Dumnezeu. El arată firea Sa omenască, fiindcă El a fost om deplin și Dumnezeu deplin în una și aceeași persoană.

Hristos

Următorul nume pe care Crezul îl dă lui Iisus este *Hristos*. Hristos e un cuvânt grecesc ce înseamnă „Unsul”. El amintește de vechiul obicei eвреiesc de a unge un om ales pentru o slujire înaltă, așa cum a fost uns David de către Samuil în numele Domnului înainte de a deveni împărat. Cuvântul grecesc *Hristos* este echivalentul cuvântului eвреiesc pentru *Messia*. Deci titlul Hristos înseamnă *Messia* sau *Unsul*. Este important să ținem minte aceasta, căci înseamnă că atunci când rostim cuvintele *Iisus Hristos*, mărturisim esențialul credinței noastre de creștini ortodocși. Întrucât *Iisus* este un nume, iar *Hristos* este un titlu, când alăturăm cele două cuvinte, spunând *Iisus Hristos*, mărturisim credința noastră că Iisus este *Messia* sau *Unsul* lui Dumnezeu spre a mântui poporul Său. Așa cum mărturisea Petru, „Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu celui viu” (Matei 16, 16).

Un soldat evreu ce participase la slujbele creștine în timpul celui de-al doilea Război Mondial s-a dus la un rabin și l-a întrebat care e deosebirea între *Messia* eвреilor și Iisus al creștinilor. Rabinul i-a explicat: „Deosebirea este că noi, eвреii, credem că *Messia* urmează să vină, iar creștinii cred că el a și venit, în persoana lui Iisus.” La aceasta, soldatul a pus o întrebare de nerăspuns: „Dar, rabbi, când va veni *Messia* al nostru, ce anume va avea pe care Iisus să nu-l aibă? Va avea mai multă dragoste? Mai multă bunătate? Mai multă putere de a face

minuni? Mai multă curăție a vieții? Mai multă iertare dumnezeiască, dreptate mai desăvârșită?”

Vechii eвреii aveau o asemenea frică față de Dumnezeu, încât nici nu i-ar fi rostit numele. Dumnezeu însuși a risipit această frică, dându-ne nouă numele Său în două dintre cele mai frumoase cuvinte pe care omenirea le-a cunoscut vreodată: *Iisus Hristos* – cuvinte ce fac reală prezența lui Dumnezeu și îl aduc în inima noastră.

Adevărul dezvăluit

Întregul adevăr despre cine este Dumnezeu și cine este omul a fost dezvăluit lumii în și prin Hristos. Tocmai de aceea, Hristos poate să spună „Eu sunt Adevărul”. Este ca și cum adevărul ar fi purtat mai înainte un vâl, iar acum, în Hristos, vâlul este dat la o parte. Hristos este Fiul lui Dumnezeu, a doua persoană a Treimii, dând la o parte vâlul. Așa cum citim în Evrei (1, 1–2): „În multe rânduri și în multe chipuri, a vorbit părinților noștri prin prooroci, în zilele acestea mai de pe urmă ne-a grăit nouă prin Fiul, pe Care L-a pus moștenitor a toate, prin Care a făcut și veacurile.”

Apostolul Ioan scrie despre Hristos: „Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată; Fiul Cel Unul Născut, Care este în sânul Tatălui, Acela L-a făcut cunoscut.” (Ioan 1, 18).

Sfântul Pavel rezumă credința noastră despre Hristos: „Acesta este chipul lui Dumnezeu celui nevăzut, mai întâi născut decât toată făptura. Pentru că întru El au fost făcute toate, cele din ceruri și cele de pe pământ, cele văzute și cele nevăzute, fie tronuri, fie domnii, fie începătorii, fie stăpânii. Toate s-au făcut prin El pentru El.

El este mai înainte decât toate și toate prin El sunt așezate. Și El este capul trupului, al Bisericii; El este începutul, Întâiul Născut din morți, ca să fie El cel dintâi întru toate. Căci în El a binevoit (Dumnezeu) să sălășluiească toată plinătatea și printr-Însul toate cu Sine să le împace, fie cele de pe pământ, fie cele din ceruri, făcând pace prin El, prin sângele crucii Sale.” (Col. 1, 15–20).

(Din volumul: *Introducere în credința și viața Bisericii Ortodoxe*)

Noi sfinți români: Mitropolitul Teodosie al II-lea și cuviosul Vasile de la Poiana Mărului

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române (BOR) a aprobat, săptămâna trecută, la propunerea Comisiei sinodale pentru canonizarea sfinților români, trecerea în rândul sfinților a mitropolitului martir *Teodosie al II-lea* de la mănăstirea Brazi (județul Vrancea), cu ziua de prăznuire la 23 septembrie, și a cuviosului *Vasile* de la mănăstirea Poiana Mărului (județul Buzău), cu ziua de prăznuire la 15 aprilie.

Sfântul Sinod a propus, totodată, un amendament la Constituția României referitor la promovarea și garantarea de către statul român a valorilor europene inspirate, îndeosebi, din

moștenirea spirituală creștină.

Sfântul Sinod a aprobat propunerea Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București privind organizarea unor manifestări prilejuate de aniversarea, în acest an, a 100 de ani de la nașterea părintelui *Dumitru Stăniloae*.

Sfântul Sinod a adresat o scrisoare pastorală clerului și credincioșilor ortodocși, în legătură cu colecta organizată în toate bisericile și mănăstirile în Dumnica Ortodoxiei, pentru Fondul Central Misionar, destinat lucrării misionare, sociale și caritative a BOR. (Rompres)

Sprijin pentru arhivele bisericești

Ministerul Patrimoniului Cultural Național a lansat recent un concurs pentru subvenționarea bugetară a activităților din arhivele înțreținute de biserici. Se vor putea înainta proiecte pentru subvenționarea muncii propriu-zise din arhivă, inclusiv pentru colecționarea, sistematizarea și prelucrarea documentelor de arhivă, precum pentru îmbunătățirea condițiilor tehnice a arhivării și pentru acoperirea unor cheltuieli de depozitare a documentelor din patrimoniul bisericesc. Ministerul lansează concurs și pentru finanțarea activităților de urgență de la arhive-

le publice și bisericești cu scopul conservării valorilor documentare periclitate din cauza condițiilor precare de depozitare a documentelor din arhivă. Concursurile vor trebui înaintate până pe **20 martie 2003** la Ministerul Patrimoniului Cultural Național din Budapesta. Informații suplimentare aflați și de la Redacția Foii românești. Acum un an, prin aceste concursuri, Biserica Ortodoxă Română din Ungaria a obținut 600.000 de forinți pentru îmbunătățirea condițiilor de lucru din arhiva de la Episcopia din Giula.

-frățean-

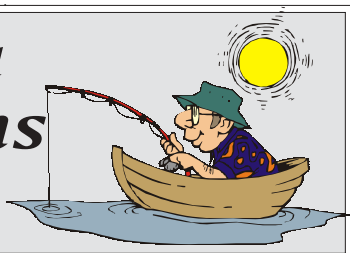
Numărul ortodocșilor în comunele cu parohie românească

Oficiul Central de Statistică a scos recent un nou serial de carte cu datele culse la recensământul general din 2001. La acest recensământ locuitorii Ungariei au fost întrebați din nou și despre apartenența religioasă a populației. (Nu a fost însă obligatoriu să se și răspundă la această întrebare.) La 1 februarie 2001, 5.598 de persoane au fost înregistrate, respectiv au declarat că sunt de religie ortodoxă română în Ungaria. Vom enumera mai jos numărul ortodocșilor români din localitățile în care funcționează parohie ortodoxă română: Micherechi –

1.240, Chitighaz – 1.215, Giula – 489, Cenadul Unguresc – 267, Budapesta – 245, Săcal – 237, Aletea – 202, Apateu – 193, Băta – 179, Otlaca-Pustă – 138, Jaca – 135, Vecherd – 80, Crâstor – 73, Peterd – 67, Bichișciaba – 62, Seghedin – 61, Bichiș – 3, Ciorvaș – 3, Darvaș – 2, Leucușhaz – 2 persoane. Având în vedere proporția ortodocșilor români din localitățile cu parohie, raportat la numărul total al ortodocșilor români din Ungaria, vom afla că 87,5% trăiesc în satele, orașele cu parohie românească.

-ștf-

Undița de prins vorbe

Incertitudini și controverse se leagă de folosirea prepoziției *de* în expresii frecvent utilizate în vorbirea de toate zilele, precum ar fi: *un pahar de apă, o cană de ceai, o pungă de lapte, o sticlă de vin, o halbă de bere*. În aceste exemple, despre *de* se poate spune că are rolul mai mult de a defini *destinația* diferitelor recipiente (*pahar, sticlă, cană, etc.*), decât *conținutul* lor, care ar putea fi indicat mai eficient folosind prepoziția *cu*: *un pahar cu apă, o cană cu ceai, o pungă cu cafea...* Deși mai clară, exprimarea conținutului cu ajutorul lui *cu* e percepută ca fiind ușor pretențioasă și hipercorectă. Să rămânem la decizia că ambele prepoziții (*de* și *cu*) pot fi folosite în exemple de tipul celor amintite mai sus. Mai greu e de acceptat că prepoziția *cu* l-ar putea înlocui pe *de* în următoarele exprimări: *magazin de unelte agricole, magazin de pâine, chioșc de ziare, automat de cafea, revistă de modă*. În aceste cazuri, *destinația* și *conținutul* se suprapun, ambele fiind redade cu ajutorul lui *de*. Deci, dacă, totuși, putem cere *un pahar de apă, dar plin cu vin*, despre *magazinul de pâine* este nefiresc să ne închipuim că este plin *cu pantofi* sau cu alte produse. N-are rost să spunem: *revistă cu modă, magazin cu confecții*.

Acest *de* este folosit într-o mulțime de situații de exprimare în limba română, poate, tocmai de aceea, vorbitorii au des tendința de a-l înlocui cu alt cuvânt care pare a clarifica enunțul. Însă, în multe cazuri, această tendință duce la formulări greșite, ca următoarele: *sufăr cu inima, e bolnav cu ficatul, s-a operat cu stomacul, suferă cu ochii, e bolnavă cu fierea*. În

aceste cazuri, formele corecte, acceptate de limba română standard, sunt cele construite cu *de*: *sufăr de inimă, e bolnav de ficat, s-a operat de stomac*. Tot aici, amintim formularea *a murit în...* preluată printr-un calc lingvistic din ungurește și folosită în locul lui *a murit de...* Deci, *bolnavul a murit de cancer* și nu *bolnavul a murit în cancer*.

Multe oscilații se manifestă și în ceea ce privește folosirea lui *din* în locul lui *de*. Este vorba despre acele situații de vorbire în care se specifică materia din care este făcut, este confecționat un obiect. Pentru a delimita cazurile în care se pot folosi cele două prepoziții, să facem următoarele precizări: prepoziția *de* introduce un atribut, în timp ce *din* introduce un complement, deci, trebuie să fie însoțit de un verb (spus/scriș sau subînțeles). Sunt vorbitori care preferă să înlocuiască prepoziția *de* din construcțiile *supă de carne, bluză de mătase, covor de lână, casă de pământ bătut, ușa de sticlă cu din: supă din carne, ușa din sticlă*. E adevărat, în aceste cazuri se subînțelege că există și un verb ce definește acțiunea care a dus la finalizarea unui produs: *supă făcută din carne, ușa făcută din sticlă, farfurie turnată din plastic, masă cioplită din piatră...* Nu în toate cazurile putem folosi prepoziția *din*, deoarece expresia astfel construită poate fi simțită ca străină de limba română. Am mâncat o friptură de porc, Bărbatul purta o elegantă cravată de mătase naturală, Am comandat o ciorbă de burtă: iată câteva formații în care prepoziția *din*, chiar dacă n-ar schimba înțelesurile enunțurilor, le-ar face ridicole.

Perle școlare

La ora de istorie

„Adoptarea Constituției din 1938 și 1991 a fost cauzată de schimbarea regelui Carol al II-lea și impunerea unui regim autoritar.”

„Motivul instaurării dinastiei străine a fost menținerea și consolidarea Statului Național Român.”

„România semnează tratat de pace cu Paris.”

„Cenzura – interzicerea separării de cuvânt.”

Din lumea muzicii ușoare

Mădălina Manole

Mădălina Manole debutează în muzică la vârsta de 15 ani, cu propriile compoziții de muzică folk. Cea care îi dă primele lecții de chitară – instrument de care Mădălina nu se desparte nici acum, după 20 de ani – a fost chiar interpreta de muzică folk ANA TETEA din Ploiești. Aceasta îi dăruiește în final chitara personală, care devine astfel prima din viața Mădălinei și la care începe să compună primele cântece de muzică folk, pe versuri de Octavian Goga („Toamnă nouă” – prima melodie), Mihai Eminescu, Radu Stanca, Adrian Păunescu.

Primele apariții pe scenă au fost în cadrul „Cenaclului Tineretului Prahovean”, condus atunci de Adrian Moroianu. Perioada anilor de liceu, dar și a zecilor de turnee, reprezintă pentru Mădălina cea mai frumoasă perioadă a adolescenței dar și o „școală a vieții”, o școală în care crește și se maturizează artistic alături de nume foarte importante ale muzicii, ale artei în general: Victor Socaciu, Gheorghe Gheorghiu, Ioan Gyuri Pascu, Mircea Rusu, formațiile Roșu și Negru, Iris, Compact, Metrock, poeți, actori, interpreți de folclor, muzică clasică. Câți dintre aceștia ar fi crezut că peste câțiva ani se vor reîntâlni cu Mădălina, puștoaica timidă și nedespărțită de chitara ei, dar pe alte scene și având un alt statut, acela de vedetă incontestabilă a muzicii pop românești?!

O altă perioadă foarte importantă din viața Mădălinei a fost aceea a anilor de Școală Populară De Artă din București, dar și a celor patru ani în care s-a licențiat într-una din „cele mai frumoase meserii din lume”, aceea de controlor de trafic aerian-auxiliar, la Aeroportul Otopeni. Sunt neprețuite amintirile legate de orele petrecute cu idolul ei, vedeta Mihaela Runceanu, dar și zilele petrecute la aeroport, „în mijlocul unui colectiv de profesioniști și înconjurată de radarele imense care ajută la dirijarea directă a avioanelor”. Din păcate, pe lista sacrificiilor pe care statutul de

artist le cere, inevitabil, Mădălina va trece primul dintre acestea: acela de a renunța chiar la meseria atât de iubită de ea.

De întâlnirea cu compozitorul Șerban Georgescu, Mădălina își aduce aminte întotdeauna zâmbind, motivul fiind acela al orei întârziate la care ea a ajuns la întâlnire. „Nu aveam o părere prea bună despre compozitori, auzeam că sunt afe-meiați, iar eu plecasem de la mama și tata de-acasă cu gândul ferm de-a nu face compromisuri; aveam mare încredere în talentul meu și în educația primită. Așa că am tratat cu suficientă superficialitate întâlnirea din acea zi!” După aceea zi au urmat altele în care cei doi au început să lucreze împreună și, într-un final, compozitorul decide să participe la Festivalul „MAMAIA” (1988) cu melodia „Un om sentimental” pe versurile Roxanei Popescu, interpretată chiar de Mădălina. Se produce astfel debutul ofi-

cial în muzica pop, iar Mădălina pășea cu dreptul pe scena acestui important festival, câștigând una din cele trei mențiuni oferite atunci. Se conturează astfel începutul colaborării Mădălina Manole – Șerban Georgescu, iar primele melodii cu succes de public și „de casă” se lansează una după alta: „Vino, dragostea mea”, „O floare pentru mai târziu”, „Asta e doar viața”, „Nu mai sta supărat”, „Te-am văzut, mi-ai plăcut”, „Fată dragă”.

Apoi, în anii următori, numeroasele apariții la televiziune și radio, sălile arhipline și turneele efectuate în toată țara, melodiile care ocupă constant primele locuri în topurile muzicale, succesele discografice, premiile anuale din partea presei și a criticii de specialitate, fac din Mădălina Manole o adevărată Campioană a Popularității: o „fată dragă a muzicii românești”, cum o numesc jurnaliștii și admiratorii.

Discografie

1991: „FATĂ DRAGĂ” (ELECTRECORD)

1993: „EI, ȘI CE?” (ELECTRECORD)

1994: „THE BEST OF MĂDĂLINA MANOLE” (ELECTRECORD)

1996: „TRĂIESC PENTRU TINE” (ROTON)

1997: „LINĂ, LINĂ MĂDĂLINA” (ZONE RECORDS)

1998: „CÂNTĂ CU MINE” (ZONE RECORDS)

2000: „DULCE DE TOT” (NOVA MUSIC)

www.madalina.ro

Școală mică, cu diverse preocupări

De vorbă cu Alexandru Trippon, directorul școlii din Săcal

– Ne străduim să fim un model pentru toate acele școli, care au copii de diferite etnii. Pot să spun că la noi copiii care provin din familii române sau maghiare se înțeleg foarte bine, cu cei de origine romă. Iar noi, profesorii, ne străduim să realizăm pentru elevii noștri un mediu cât mai plăcut, ca toți să-și găsească rostul în această societate. Am mai vorbit despre succesele școlii de artă și prin *Foaia românească*, precum ați și publicat de multe ori lucrările copiilor (desene sau alte lucruri de mână). Dar este una dintre recentele noastre bucurii că doi copii, originari din familii de țigani, au câștigat la un concurs de desen despre toleranță, lansat de către Ambasada Suediei de la Budapesta. Tocmai cu câteva zile în urmă am fost cu acești copii la Ambasada Suediei, unde le-a fost recunoscută această muncă. Cred că astfel de succese înseamnă foarte mult atât pentru acești copii, cât pentru familiile lor, dar și pentru întreaga noastră

Viitoarea sală sportivă

școală, pentru că putem dovedi că suntem atenți unul la altul, suntem toleranți. Am și concurat să primim titlul de școală de bază pentru educația de integrare.

– Când am intrat în curtea școlii, am văzut că s-a lucrat foarte mult și în timpul iernii la noua clădire care va deveni sala de gimnastică...

– Da, așa este. Cred că pe lângă noua școală, o altă mândrie a satului nostru va fi această sală de sport, pentru că în apropierea

noastră sunt și sate mai mari sau chiar orașe, dar nici una nu dispune de o astfel de sală sportivă. Abia așteptăm și noi, și copiii, să se termine lucrările. Predarea se prevede pentru sfârșitul lunii august, deci pentru începutul noului an școlar. Și în acest sens suntem un fel de model pentru alte școli din regiune, deoarece la noi copiii au în fiecare zi ore sau cursuri de educație fizică. Am făcut orarul fiecărui copil în așa fel, ca ori înainte de masă, ori după-masă să aibă ore de educație fizică. Ținem în evidență și pe mai departe cursurile de înot, pedagogia medicală etc.

– Aveți și în domeniul sportului merite deosebite?

– Încă în luna decembrie a anului trecut am fost, cu cinci elevi din clasa, întâi la o gală de sport din Debrețin, când s-a dat în folosință noua hală sportivă, unde s-a organizat o întrecere între 42 de echipe de fotbal. Noi am obținut acolo locul patru, ceea ce cred că a fost un rezultat foarte bun.

– În fiecare primăvară, când vizităm școlile unde se predă și româna, vă punem o întrebare obișnuită: câți elevi aveți în clasa a 8-a și dacă sunt printre ei care vor să-și continue studiile la Liceul Bălcescu?

– În această vară ne vor părăsi 8 elevi absolvenți, dar dintre aceștia doar unul a semnalat că a consemnat printre planuri și Liceul Românesc din Giula.

E. Iova

Micii fotbaliști din Săcal: Richard Taga, Bence Bonța, Zsolt Berke, David Túri, Petru Mohácsi și directorul Alexandru Trippon

Fundația pentru Minorități nu va mai acorda burse de studii

Curatoriul Fundației Publice „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria” (MNEKK) a decis, la o ședință recentă, ca în anul curent să nu mai publice concurs pentru acordarea bursei de studii elevilor și studenților din rândul naționalităților. Reprezentanta Fundației apreciază că sprijinul acordat tinerilor nu și-a îndeplinit scopul, nu a contribuit la atragerea tineretului studios pentru activitățile culturale ale minorităților, nu a servit integrarea elevilor și studenților în comunitatea de naționalitate. A primit numeroase critici și modul de distribuire a bursei între candidații cu care nu s-a reușit să se țină legătura nici în perioada

acordării stipendiilor. Fundația a întemeiat această formă de subvenționare a tinerilor de naționalitate în anul 1996. S-a acordat o bursă de 5 sau 10 mii de forinți pe lună elevilor de liceu și studenților de la diferite școli superioare. În prezent primesc bursa Fundației 30 de elevi de la Liceul „N. Bălcescu” din Giula și 12 studenți români. În locul acordării bursei de studii, Curatoriul a creat un fond de 20 de milioane de forinți, pentru a premia tinerii din rândul minorităților, care se remarcă prin activitatea lor în viața culturală de naționalitate. Despre modalitatea acordării distincției se va decide mai târziu.

–stf

În jur de 80 de elevi și-au înaintat dosarele la Liceul Românesc

Numărul elevilor înscriși la Liceul „N. Bălcescu” din Giula în fiecare an se crede cifră-record. Se pare că tot mai mulți copii vor să-și continue studiile la singurul liceu românesc din Ungaria. De data aceasta, 79 de elevi și-au sesizat dorința de admitere, dintre care unii au desemnat Liceul Bălcescu pe primul loc, iar alții pe al doilea sau al treilea. Dintre școlile generale românești din Ungaria, 9 au trimis dosarele de înscriere ale absolvenților lor: Aletea – 1 elev; Apateu – 1; Bătaș – 4 elevi; Bedeu – 3 elevi; Chitighaz – 8 elevi; Giula – 19 elevi; Miche-

rechi – 27 elevi; Otlaca-Pustă – 1 elev; Săcal – 1 elev.

Din județul Bichiș, din 7 școli maghiare și-au înaintat elevii dosarele pentru acest liceu: Chitighaz – 1 elev; Geszt – 1; Giula – Școala generală „Dürer Albert” – 8 elevi, Școala gen. numărul 5 – 1 elev, Școala gen. „Implom József” – 1 elev, Școala gen. „Magvető” – 1 elev, Ujkígyós – 1 elev.

După informațiile primite de la Hortenzia Gurzau, secretara școlii, se mai presupune și încrierea câtorva elevi din România.

R. P.

Elevi români la un festival folcloric din Sicilia

Mare lucru, când copii de treisprezece ani ajung să reprezinte arta populară a meleagurilor lor natale la câte-o festivitate internațională. Cu atât mai mare este bucuria, când acești copii sunt tineri români care, în cadrul unui turneu cultural, reprezintă cântecul și dansul popular românesc. De acest privilegiu s-au bucurat patru tineri care, făcând parte din echipa folclorică „Cimbora” a Centrului Cultural „Erkel” din Giula, au participat între 28 ianuarie – 12 februarie la un turneu cultural în Sicilia. Impresiile lor le publicăm în cele ce urmează, textele fiind ilustrate cu fotografii făcute în locurile pitorești, vizitate în cursul acestor zile.

Am cucerit Sicilia

Când am auzit pentru prima dată că vom porni în turneu în Sicilia, cu toții ne-a cuprins un fel de febră, emoția călătoriei. Iar când am pornit la ora 2 din noaptea de 28 ianuarie, pentru unii a fost foarte devreme, pentru alții prea târziu. Dar după o zi lungă am ajuns în Italia la primul popas, la Budrio, orașul înfrățit cu Giula, unde am dormit în sala de gimnastică pe o singură saltea mare, ca adevărați „ortaci” („Cimbora”, cum se cheamă echipa noastră de dansuri populare).

În ziua următoare am călătorit până la Roma, unde am vizitat la repezeală orașul. Iar pentru că pe parcurs s-a înnoptat, am putut vedea metropola minunată în lumina nocturnă ca de poveste. Nici după plecarea din Roma nu ne-am plictisit. Am admirat peisaje minunate, munții și marea. Când am ajuns la punctul extrem al „cizmei”, am urcat pe bac și am trecut marea cu adevărate emoții. În Sicilia am debarcat la Messina, de unde am pornit mai departe. La Taormina ne-am oprit puțin și am admirat teatrul antic, iar apoi ne-am mai oprit și pe la livezile de portocali care s-au întins de-a lungul drumului. După câteva ore am ajuns la

Agrigento, iar de acolo în apropiata localitate Siculia, unde am fost cazați într-un hotel cu panoramă largă spre mare. Acolo au fost cazate și celelalte echipe. După călătoria obositoare și lungă de aproape trei zile,

ne-a părut bine că am fost așteptați cu o cină gustoasă, cu „specialitatea casei” și cu paturi proaspăt așternute. Astfel ne-am odihnit, pregătindu-ne pentru zilele următoare de festival, care urmau să ne rezerve încă multe surprize. Iar pentru că seara am ajuns târziu, abia în dimineața următoare ne-am dat seama în ce loc minunat am ajuns, în imediata apropiere a mării. Dar n-am avut mult timp să ne minunăm, că a început vârtejul festivalului, care

ne-a antrenat aproape o săptămână întreagă. Am dansat pe mai multe scene din localitățile din împrejurime, pe scene în aer liber, dar și pe scena mare a teatrului imens, unde aproape o mie de spectatori ne-au urmărit programul și apoi au izbucnit în aplauze furtunoase. În fiecare zi ne-am prezentat programul și în alte părți, în școli și grădinițe, și de fiecare dată am avut mare succes. Programul nostru de pe scena în aer liber a fost transmis în direct și de televiziune. În timpul festivalului ne-am prezentat programul de 17 ori.

Bineînțeles, n-am părăsit insula fără să vedem „vechitul fumător”, vulcanul Etna. N-am putut urca însă, căci timpul a fost scurt, trebuia

să ne grăbim la debarcadere. Obosiți am urcat pe bac și aproape toți am și adormit, trezindu-ne parcă în vis, cu peisajul impresionant de la Neapole. Nu ne-a venit să credem când am văzut Vezuviul. Seara am ajuns iarăși la Burdrio, unde am fost așteptați cu o cină caldă. Înainte de culcare am mai făcut la iuțeală vizitarea orașului. Dimineața, după ce le-am mulțumit gazdelor ospitalitatea, am pornit iarăși la drum, spre casă. Dar nu direct. Iarăși am făcut un popas, vizitând Veneția cu barca și pe jos. Cu durere a trebuit să ne despărțim de oraș, căci ne-a mai așteptat o cale lungă spre Giula.

Cele două săptămâni ne-au lăsat impresii statornice, am văzut multe locuri minunate și am adunat

multe experiențe, pentru care mulțumim tuturor organizatorilor și celor care ne-au înlesnit această călătorie. Ne-a părut bine că în afară de amintirile noastre de neuitat, la festivalul din Sicilia am putut fi mesagerii dansului popular într-o regiune îndepărtată a Europei.

Renata Rocsin
Kis-Pál Virág, Giula

Succesul dansurilor noastre

La 28 ianuarie am fost invitați la un festival folcloric internațional în Italia, organizat în Sicilia.

Pe drum, în timpul călătoriei ne-a impresionat adevărate panorame foarte frumoase. După două zile de călătorie am ajuns la Roma, unde am vizitat renumitele puncte turistice ale capitalei Italiei. După aceea am continuat călătoria spre Sicilia. Când am sosit, era noaptea târziu, astfel nu am mai văzut nimic și ne-am culcat. Abia în ziua următoare am vizitat orașul Agrigento, unde a fost și festivalul. Aici am dansat mai întâi într-o școală. A doua zi iarăși ne-am prezentat programul de dansuri populare, dar acum pe scena teatrului în aer liber. În acest fel, în fiecare zi am prezen-

tat câte-un program de aproape două ore.

Dar am avut și timp liber. Atunci am vizitat orașul Agrigento și „Valea bisericilor de aur”. În ultima seară, ne-am luat rămas bun de la organizatorii festivalului și de la ceilalți copii într-o discotecă. La întoarcere am mai admirat două vulcane

renumite, Etna și Vezuviu. Și am mai vizitat și Veneția, unde ne-am minunat de multe clădiri frumoase și cunoscute.

Eu m-am întors cu impresii minunate și sper că am să mă întorc încă pe aceste locuri.

Nandor Cozma,
Micherechi

Elevi români la un festival folcloric din Sicilia

Festival de dansuri populare

Am vizitat și Vaticanul

Cu echipa de dansuri populare de la Centrul Cultural „Erkel” din Giula am primit o invitație să participăm la un festival folcloric în Sicilia. Călătoria am făcut-o cu autobuzul. Între

timp, ne-am oprit și la Roma. Am vizitat orașul și am admirat Colosseumul. Am vizitat și Vaticanul unde am văzut catedrala Sfântului Petru. În continuare ne-am oprit și am vizitat și minunatul oraș Neapole. În

Sicilia, festivalul folcloric internațional s-a desfășurat la Agrigento. Acesta este un oraș mare și frumos, cu un mare număr de locuitori. Am vizitat obiectivele turistice ale orașului, am admirat renumitul templu Castore, care s-a prăbușit la cutremurul din 1891 și a rămas din el numai un colț. Dar am văzut și mai multe alte biserici și temple frumoase, cu însemnătate istorică.

La festival am dansat foarte mult, am avut succes și am primit multe aplauze. Am făcut cunoștință cu tineri din alte țări, m-am cunoscut cu mulți prieteni noi. La întoarcere, când am pornit acasă, ne-am oprit la poalele vulcanului Etna și am făcut un scurt popas în orașul Veneția. În „orașul lagunelor” am făcut și o călătorie pe canalele orașului. Am vizitat catedrala San Marco și palatul dogilor venețieni.

Pentru mine, această călătorie a fost foarte plăcută și de neuitat.

Grigore Poiendan

Echipa de dansuri populare „Cimbora” din Giula, din care fac parte și eu, a fost invitată în Sicilia, la un festival internațional de dansuri populare al copiilor.

Plecarea din Giula a fost pe data de 28 ianuarie 2003. Atunci încă nu ne-am gândit, ce drum lung ne așteaptă. Eu aș fi vrut să ajung cât mai repede acolo, în Sicilia, unde vulcanul Etna stă de pază undeva, peste orașele din împrejur. Trecând prin Austria, am văzut Alpii, munți de o fru-

Neapole, de unde am zărit un alt vulcan renumit al Europei, Vezuviul. Călătoria a continuat apoi spre Veneția, orașul lagunelor. Ne-au impresionat străduțele înguste cu clădiri înalte, despre care am crezut că nu se mai termină niciodată. Am ajuns și în piața San Marco, am văzut pe canale gondole și în piață o mulțime de porumbei care au mâncat din mâna mea. Am trecut și peste „Podul Suspinelor”, am văzut Palatul Dogilor și Muzeul. De la

Veneția nu ne-am mai oprit și am pornit spre casă. Din Agrigento până în Austria am trecut prin 153 de tunele pe care le-am numărat. Această călătorie a fost (și) rezultatul activității intense, a repetițiilor permanente ale echipei noastre de dansuri și a strădaniei instructorilor noștri care ne-au învățat. Datorită lor am ajuns să participăm la acest festival internațional și să putem vedea aceste locuri minunate.

Gyula Kiss, Micherechi

mușete nemaipomenită. Prima noapte am dormit în Budrio, orașel cu care Giula este înfrățit. A doua zi am ajuns în minunata capitală a Italiei, la Roma. Nici nu știu, cum să încep înșirarea minunățiilor pe care le-am văzut: Colosseumul, Pantheonul, Vaticanul, Arcul de Triumf, etc. Am intrat în Bazilica Sfântul Petru din piața cu același nume. La fântâna Trevi, am aruncat în apa vestită a fântânii 10 ft, în speranța că poate am să mai trec pe acolo. Apoi am pornit în Sicilia, spre orașelul Agrigento, unde am fost așteptați.

Ca să ajungem în Sicilia, a trebuit să trecem marea cu bacul. A doua zi a început festivalul, la care au participat tineri dansatori din mai multe țări, din Serbia, Rusia etc. În timpul festivalului am avut un program foarte încărcat. A fost zi când am dansat chiar și de două ori. După festival am mai avut și puțin timp liber. Atunci am avut ocazia să călcăm puțin pe lava împietrită în urma erupției vulcanului Etna. La întoarcere ne-am oprit în orașul

ai nevoie numai de un pașaport. ca să ajungi la mare. trebuie să aștepti câteva zile. trebuie să aștepti câteva zile acolo, unde poți pași numai greșit.

Zile frumoase...

în regia lui Cornel Mândruțau

Cu un an după prezentarea filmului „Zile frumoase” (Szép napok), la cea de-a 33-a ediție a Festivalului Filmului Maghiar, pelicula lui Cornel Mândruțau a fost lansată și pentru marele public în ziua de 6 martie 2003, în cinematografele „Uránia” și „Művész” din Budapesta, respectiv la Kaposvár.

Pe ecran putem urmări povestea lui Petru, un tânăr care părăsește casa de corecție. Se duce la sora sa, Maria, care lucrează într-o spălătorie. Acolo, întâmplător, Petru devine martorul unei nașteri. O fată necunoscută aduce pe lume un copilăș. Maria cumpără copilășul nou-născut de la fata respectivă. Petru nu destăinuie nimănui ceea ce a văzut.

Petru devine definitiv liber. Ar vrea să facă rost de un pașaport ca să plece la mare sau oriunde. Nu vrea să rămână la spălătorie cu sora sa și cu băiețelul, despre care numai el știe cum a ajuns la Maria.

Însă tot mai mult îl interesează Maia, fata necunoscută. O caută și îi face curte. Ba mai mult, îi arată copilășul al cărui tată este chiar prietenul cel mai bun al băiatului. Între timp lui Petru îi sosește și pașaportul, dar acesta este preluat de Maria, care nu i-l dă lui Petru.

Maia se răzgândește și cere Mariei să-i restituie copilășul. Acum Maria îi dă fratelui ei pașaportul rugându-l ca Petru s-o ducă cu el și pe Maia undeva departe, la mare. Dar și Maia solicită ajutorul băia-

antrenează și ridică probleme care te preocupă și după ce ai vizionat filmul. Oricum, nu poți scăpa de sub influența lui, nu poți rămâne indiferent față de regia lui Mândruțau, care și prin acest film a dovedit originalitate și talent.

* * *

Joiă trecută, ieșind impresionată din sala de proiecție, l-am întâlnit pe Cornel în holul cinematografului „Művész”. Două luminițe jucăușe apar în ochii tânărului regizor, când îmi povestește despre „Zile frumoase”.

– Ideea de bază a fost să realizăm un film în care căutăm un răspuns pentru numărul mare al tinerilor care, după eliberarea lor din casele de corecție, păcătuiesc din nou. Nu am vrut să acuzăm societatea, dar am încercat să descoperim situațiile periculoase, capcanele din care acești tineri nu pot evada, devenind iarăși și iarăși delicvenți păcătoși. Toate acestea am vrut să le ilustrăm într-o formă asemănătoare cu mitologia antică, cu tragediile grecești, care sunt încărcate de pasiuni și patimi puternice. Fil-

mul a mai fost inspirat și de drama „Șobolani”, de Gerhart Hauptman.

– De ce a trebuit să așteptăm un an până la prezentarea filmului?

– Au fost mai multe motive. Pe de o parte, nu am avut bani pentru difuzare, adică pentru punerea în circulație a filmului în

– La ce fel de primire te aștepti?

– Este clar pentru mine că filmul acesta afectează doar o pătură restrânsă de spectatori, aici în Ungaria. Dar mi-aș dori foarte mult să largim barierele. Sper totodată că nu va fi o peliculă ignorată, lipsită de interes. Aștept foarte mult și de

mod corespunzător. Pe de altă parte, am avut norocul să-l cunosc pe producătorul francez Philippe Bobber, care s-a angajat la difuzarea mondială a filmului. În acest sens, vreau neapărat ca pelicula să fie rulată și în cinematografe din România. Sunt sigur că și acolo ar stârni discuții interesante. Tot Philippe mi-a oferit posibilitatea să montez materialul din nou, astfel am „curățat” scenele, inclusiv ritmul filmului, ceea ce a fost foarte important pentru mine.

– Prin ce diferă varianta aceasta de cea prezentată la Festivalul Filmului Maghiar din anul trecut?

– În prima variantă, Petru ajunge la mare, ceea ce pentru mine a fost într-un fel o anumită rezolvare. Dar după aceea mi-am dat seama că acest final nu derivă clar din poveste. Prin urmare, în noua variantă, definitivă, acum spectatorul primește numai câteva aluzii. Acum, din ultima secvență aflăm numai atâtă că el, Petru, pleacă de aici și că vrea să ajungă undeva. Dar practic, el nu poate și nici nu are șansa să ajungă undeva. Deci, am vrut un sfârșit cu un semn de întrebare extrem de mare și cu o explozie.

pe urma difuzării filmului în provincie. Rareori se întâmplă ca în Ungaria lansarea unui film de autor să se facă concomitent în provincie și în Capitală.

– Pe lista colaboratorilor a figurat și numele preotului Marius Maghiaru. Dânsul prin ce a contribuit la reușita filmului?

– Preotul Maghiaru s-a adresat preotului din Kaposvár printr-o scrisoare frumoasă despre mine. Prin intermediul acestei recomandări am putut filma scena botezului copilășului în biserica de acolo. Inițial am vrut să turnăm secvența într-o biserică din Pécs, dar nu am primit permisiune. Cu ajutorul lui Marius Maghiaru am putut rezolva această problemă. De altfel, nu am înțeles de ce au fost reticenți față de noi, de ce au avut rezerve față de filmări. Filmul nu e contra Bisericii, împotriva religiei sau contra lui Dumnezeu. Dimpotrivă, povestea conturează o lume din care a fost gonită, cu mai multe decenii în urmă, ceea ce numim religie, fapt care nu este lipsit de anumite consecințe...

Victoria Cozma

Distribuție: Petru – Polgár Tamás,
Maia – Tóth Orsolya, Maria – Wéber Kata
Scenariu: Petrányi Viktória, Zsótér Sándor,
Cornel Mândruțau
Operator: Nagy András
Regia: CORNEL MÂNDRUȚĂU

Povestiri românești

„Pielea fermecată”

(Snoavă din Oltenie)

O fost odată într-un sat în țara noastră pă timpoti, un băiat, un flăcău. I-o venit și lui timpu să să căsătorească. Iel n-ave nici mamă, nici tată. Ce s-o hotărât iel? „Pă cine să trimăt? N-am dăcât să încerc și io pîn sat. Să mă duc la neica Stan, la neica Bran, să videm, nu mi-o dă fata în căsătorie?”

Gata! Băiatu iera gospodar, harnic, muncitor, să scula dă dimineață. Găsește la un om în sat o fetișoară frumoasă cum îi plăcea lui, dă iera cam puturoasă.

— Gata! — zice. — Io știu că ai car cu boi, — zice — că ai nițel pământ, că iești băiat harnic, — zice — în place să mă iei, dă — zice — uite ce? Io te-ntreb amu că ai vo servitoare, — zice — vo fată, ca să-m dea ajutor și ie la treburile?

Iel, băiatu, cînd o auzît dă servitoare, o stat oleacă și s-o gîndit.

— Dragă, — zice — io n-am servitoare — zice — că n-am obijbuit la tatăl-meu să avem servitori, una-alta, dă — zice — io am alceva, — zice — am on lucru foarte...

— Ce-ai?

Zice:

— Io am o piele — zice — care face toate treburile.

— Cum să poate asta?

— Da' — zice — îi acolo în casă la mine o piele așa ș-așa, stă mototolită, și cînd îi comanz, gata, ia face toate treburile. N-ai nevoie nici să te dai jos din pat.

— Bun!

Iel, cînd o auzît dă asta, l-o prins bucuros. „E-e-i, asta-i dă mine!” — zice — să stau ca o cucoană, în vîrfu patului și pielea-mi face toate treburile.”

Gata! Or făcut nunta, acolo tîmbălău, lăutari, băuturi, rachiou, atunci m-am îmbătat și io.

După ce o trecut nunta, s-o dus mireasa acasă cu băiatu acolo la iel, una-alta. O trecut o zi, două, nouă, iel să duc cu caru ba în dreapta, ba în stînga. Cînd vine acasă, femeie lui: numa în vîrfu patului. Până la o vreme mai face iel câte ceva, mai nu știu ce. Înt-o bună dimi-

neață, cînd îi gata să plece, să uită la piele:

— Piele! — zice. — Uite-te-ncoace. Dacă și diseară găseșc tot așa, apu vai dă capu tău — zice — ce-i păfi cu mine! — zice. — Diseară, cînd oi veni să fie tot gata. Mîncare, tot, una-alta, apă caldă, lemne tăiet, uăile-ngrijite, adăpate! Bun!

O ieșit afară ș-o plecat. S-o dus cu caru unde-o avut iel nevoie. Cînd o vinit seara, femiia nu făcuse nimic! Ie o așteptat să să dismototolească pielea, să iasă să curățe, să facă tot, dă iel sta grămadă. Cînd o venit omu seara: nimic! Casa rece, mămăligă nu, nimica nu, pielea sta mototol alolo după ușe. Cînd să uită bietu uom:

— Cum să poate? — zice.

— Da, dragă. Fi-ț-ar pielea a cutăruie — zice — că nu-i bună dă nimic, — zice.

— Uită-te că n-o făcut nimic, absolut nimic, nici o mișcare d-acolo!

— Să poate, femiie? ...ti-ar crucea mă-si de piele! — zice. — Las' că-i arăt io iei acu'! Ia dă-te jos din pat.

S-o dat femia repede jos din pat, și iel venisără d-afară c-o scurtătură mai lung-oleacă ca un resteu, în mîna. Numadecât să dă jos din pat, ia piele dă colo. Pielea iera d-o uaie belită. Ce iera să facă pielea? O ia și o întinde frumos pă spatile muierii.

— Așe! — zice. — Apuc-o binișor, — ave doauă picioare. — Apuc-o cu mînile, — zice — și strînje bine picioarele, să n-o scapi — zice — ca să-i trag o bătaie — zice — ...tu-i crucea mamii iei! — zice. — Să mă pomenească și mort!

Gata! Cînd începe a-i traie cu băta, jap! dă-i, tup!

— Au, — beata femiie, — au!

— Taci! De ce țipi, mă?

— Păi, — zice — de ce: aoleu, cum mă doare!

— Păi — zice — dă de ce te doare, că io n-am nimic cu tine, — zice — io pielea o judec, ...tu-i crucea mamii iei. Ține bine — zice — ca nu cumva să scapi pielea din spinare, s-o regulez acuma! — zice.

— Aoleu, — zice — biata femiie... dă-i! trusc! dă-i... — La-a-s-o, uomule, că m-o omorât, fi-ți-ar pielea a cutăruia! Lasă-mă-n pace — zice — cu pielea ta, — zice — că am să fac io de azi înainte tot ce trebuie.

Gata! O losat-o din bătaie, aruncă pielea din spate. A doua zi dimineața uomu o plecat. Ce să facă biata femiie, de necaz, o luat pielea ș-o azvîrlit-o la cîni, ș-o-nceput cu capu gol, cu mînele suflecate, în dreapta, în stînga după tot ce trebuia în curte, pă la vite, pă la bucătărie. Cînd o venit uomu acasă sara, toate ierau strună!

— Ei, nevastă, bravo tu! Hai încoa' să te cinstesc, — iel venisă c-un kilogram dă vin. Or pus masa, or mîncat, s-or cinstit. Apăi de-aici încolo treburile or mers strună.

(După culegerea lui Ovidiu Birlea)

Aneecdote din vechime

Omu-i important

Pă tînnăru Agheșiloas l-or fost amu ales dă reje cînd l-or învitat la o sărbare dă jîmnascică, dă nu i-or dat on loc dă cînst, ce l-or așezat indeva p-on scauăn năimsămnat. Agheșiloas n-o zîs nimica, numa în sine o vorbit: „Le-oi arîta cum că nu locu îl cînsteste pă om, ce omu cînsteste locu!”

Glumă „ucigătoare”

Odată filozofu Timon, batăr că nu i-o fost suca, s-o dus la o adunare poporeană. Tătă lume care o fost o așteptat că iel cu ce i-a sfătui. Timon ș-o cerut cuvînt spunîndu-le:

— Bărbaț voinici din Atena, să știț cum că io am în curte on pom pă care mult ș-or spînzurat pîn-amu. Da' dăuarece vreu să-m zidesc o casă noauă, treabă să-l scot afară, d-aceie îi sfătuiesc pă cii ce vreu să să spînzure să viie amu, pînă încă nu-i tîrâu!

Trăsnet și furtună

Pă Socrates l-o petrecut acasă on învățacel cu care, în fața căși, s-or pus la dișpută. Nevasta filozofului dă mai multe uări i-o zăvîrlit și s-o sfădit cu ii, dă cînd o văzut că tâte aște-s zădarnice, o aruncat o videre dă apă pă cap la ii. Socrates liniștit s-o curățit cum o putut dă apă, apoi numa atăta o zîs:

— Am știut că după trăsnete vine și furtuna.

Dîn ce stă ciocârliie

On cetățan din Sparta o prins o ciocârliie și u-o ciupelit. Cînd o văzut că pasăre n-are carne aproape nimica, atunci o străgat mînios:

— Lești numa glas, și nimic alceva!

Am citit că...

Oamenii bătrîni dă vrîsta me îș aduc bine aminte dă vremurile cînd și în hotaru nost or fost mai multe păduri și pădurișuri, copaci și pomi dă tăt felu, tufișuri, nadă și ce mai știu io ce crezișuri din care săracii satului în tătă toamna îș cărau acasă din crenjile uscate, care cînt o putut, ca să aibă cu ce face foc păstă iar-nă. Cu suca asta tătă lume din sat o fost împăcată, că și asta s-o fînut dă „moștenire noastă din străbuni”.

Cînd apoi o vinit colectivizare, — mai bine spus, cînd și pă plugarii noști i-or băgat cu putere în colectivă, — or început să teie tăt ce le-o stat în cale troactorelor: din parceluțale satenilor or făcut năște table așe dă mare și curate ca la domniile dă cîndva. În hotar or rămas doauă păduri mai dă samă — și aște pă brîncă unui om, amu iară domn! — și nimic alceva... cînt poț vide cu uății!

După vo doauăzăci și cîțva dă ani, cînd s-o tomnit oleacă viața în colectivă și oamenii ș-or revenit on pic, am pute zăce cum că or început să trăiască mai binișor, la cii mai mult dîntră noi iară li „s-o-ntors roata mai pă greu”, dăuarece cu privatizare numa cîțva or ajuns la tablele dă pămînturi roditoare: unii dîn dîndu săracilor dă cîndva, alți dîn rîndu bogaților dă pă vremuri.

Bogăț și dăstul că tâte aște d-aceie m-or vinit în minte, dăuarece am auzît cum că gazda pădurilor „noaște” l-o dat în leje pă Nuțu lu' Bulbuc pîntru că, amu

nu dă mult, o tăiet și o furat on car dă lemne din pădure „domnului”. Treaba asta nu-i cînstită, dă megheș i-o burzuit pă oameni în așe măsură dă, cîțva, i-or și făgădit o bătaie crîncenă domnului, dăcă nu l-a lăsa-n pace pă Bulbuc, tată la trii pruncași, om cînstit, dă amărât că o rămas fără cotare ș-așe.

No-amu, poate că tâte aște ar fi vinită la breazdă dăcă, nu păstă multă vreme, n-ar fi apărut în uișagu județean o scriere în care nu-l ie în apărare pă omu picat în năcazuri, ce îi dă dă drept „pădurarului”, zîcînd cum că leje-i leje, care nu poate face dăschilinire întră sărac și bogat, și care nu cunoaște nici on fel dă răzbunare... Io, așe în mine, m-am împăcat cu gîndu aista, batăr că nici mie nu mi-o plăcut purtare „domnului”, dă nu așe alți!

S-o-ntîmplat că, amu duminecă sara, cîțva ficiori dîntră cii nămulțamiț, într-adevăr l-or luat la o mamă dă bătaie pă „domnu nost”, și i-or făgădit că a mai căpăta dăcă a mere la birăime uă i-a înștiința pă cii dă la uișag.

Așe stau treburile amu. Da' că ce s-a-ntîmpla în zilele ce vin, asta încă nu ști nime. Părere me-i că ar fi bine dăcă aci s-ar gata dușmănie asta cu învățătura că nici săracului nu i să cuvine să fure, dă nici bogatului să să împotrivească mulțamii și datinilor dîn bătrîni.

Vă dorește sănătate cînt mai bună și numa bine:

Ion Podaru
pensionar

Fotbal

Aradul râde, Banatul plânge

La acest sfârșit de săptămână au început luptele de primăvară din Divizia A, primul eșalon al fotbalului românesc. Cele două echipe din vecinătatea noastră au debutat pe teren propriu. UTA a cucerit cele trei puncte în prelungiri, astfel legendarul *Nunweiler* a început cu dreptul cariera sa de antrenor în România. „Poli” AEK Timișoara a pierdut cu 1-3, în fața a 40.000 de suporteri, principalul vinovat al eșecului fiind portarul american Reese.

**„Bătrâna doamnă”
este încă bolnavă,
dar vrea să se vindece**

Sâmbătă s-a adevărit încă o dată că Aradul merită să aibă o echipă de fotbal în Divizia A. Cel puțin suporterii merită să aibă o UTA. Deja cu trei ore înaintea partidei, fanii mărșăluiau spre stadion, îmbrăcați în roș-alb. Înaintea începerii sezonului de primăvară, clubul din Arad și-a permis doar mici îmbunătățiri, mărind numărul locurilor de spectatori, astfel la partida UTA - Piatra Neamț au putut asista 10.000 de suporteri, care au reușit să creeze o atmosferă incendiară, decor emoționant pentru tehnicianul *Radu Nunweiler*, care a ocupat loc pe banca tehnică a „iubirii sale de tinerete”. Mult timp s-a părut că nici noul antrenor nu poate face minuni și nu va putea lansa echipa UTA pe dru-

mul salvării de retrogradare. Scorul a fost deschis la mijlocul primei reprize de oaspeți, dar gazdele au reușit să riposteze imediat, egalând cu doar un minut mai târziu. Din cauza terenului noroios, au fost nevoiți să recurgă la un joc simplist, stil englezesc, operând cu mingi lungi, aruncate la o bătaie directă. Plus de asta, cele două piese de bază ale arădenilor, *Nagy Roland* și *Njock*, n-au reușit să construiască și să execute, cum o fac de obicei, în cazul meciurilor de acasă. După ce suporterii și *Nunweiler* au fost ținuti cu su-

fletul la gură timp de mai bine de o oră, gazdele au reușit să marcheze prin atacantul nigerian *Njock*, din ultima fază a partidei. *Njock* a marcat cu capul din centrarea perfectă a lui *Panin*. Antrenorul *Radu Nunweiler* a explicat la conferința de presă că l-a introdus în teren pe *Botiș* în ultimul minut pentru a distra atenția apărătorilor nemțeni. „I-am spus domnului *Botiș* că poate nici nu va atinge mingea”. Mutarea a reușit, *Njock* înscriind în urma comerului executat de *Panin*, la prima fază la care participase și *Botiș*. „UTA e o echipă încă bolnavă. Joacă pe viață și pe moarte fiecare meci, pentru că are nevoie de puncte. A câștigat echipa care a crezut mai mult în victorie”, a conchis *Nunweiler*.

Gafele portarului au stricat plăcerea a 40.000 de suporteri

„Poli” AEK Timișoara a început campionatul cu o înfrângere suferită pe teren propriu. Steaua București a profitat pe deplin de greșelile copilărești ale portarului de rezervă *Steve Reese*, care a rămas ultima soluție pentru antrenorul *Stelian Gherman*. Portarul titular al bănătenilor n-a putut juca din cauza cumulului de cartonașe galbene. Acesta a fost norocul bucureștenilor și, în special, al lui *Claudiu Răducanu*, atacant care de trei ori a reușit să-l învingă pe *Reese*. La cele trei goluri, gazdele au reușit să răspundă doar cu unul singur. Astfel Steaua a luat revanșă pentru înfrângerea din București din sezonul de toamnă. „Poli” a părut o echipă debusolată, rămasă șocată în urma celor trei goluri primite, haosul fiind cel mai mare în linia mediană a echipei, din care a lipsit veteranul *Romulus Buia*. Acesta a rămas în tribune, pentru că a fost eliminat încă în meciul scandalos din toamnă, disputat cu Dinamo. Steaua a oferit impresia unei echipe mult mai organizate, care a câștigat fără probleme. Este de remarcat că pe Stadionul „Dan Păltinișanu” din Timișoara s-au făcut îmbunătățiri serioase, fiind instalat un tabel de marcaj digital, cu ajutorul căruia se pot relua chiar și fazele discutate ale meciului și că cei 40.000 de suporteri au creat o adevărată atmosferă fotbalistică, încurajându-și favoriții cu cea mai mare sportivitate.

Stefan Crăsta

Formula-1

Coulthard în fruntea clasamentului

Antrenamentul oficial de sâmbătă s-a terminat excelent pentru piloții Ferrari, dar mai puțin s-au bucurat cei de la McLaren Mercedes. De pe prima linie de start au pornit *M. Schumacher* și *R. Barrichello*, *D. Coulthard* a ocupat poziția 11, iar *K. Räikkönen* numai poziția a 15-a. De pe linia a doua au luat startul *Montoya* și *Frentzen*. Deci, putem constata că noile reglementări nu au adus mari schimbări în ceea ce privește antrenamentul. După terminarea acestuia, mecanicii echipelor au avut la dispoziție doar două ore ca să repare monoposturile pentru cursa de duminică. Piloții au pornit în concurs numai cu combustibilul rămas în rezervoare de la antrenamentul de sâmbătă. Conform noilor reglementări, și cauciucurile s-au putut schimba numai înainte de start. Ploaia de înaintea a prevestit o cursă emoționantă. *Räikkönen* a schimbat cauciucurile în turul de încălzire, iar *Verstappen* nu a reușit să pornească din start. Astfel, cei doi piloți au fost nevoiți să pornească în concurs din boxe. Startul a decurs fără accidente, iar după primele ture, aproape fiecare pilot a ieșit în boxe să schimbe cauciucurile

și să alimenteze. Astfel situația era destul de haotică. S-au produs între timp și prevăzute, mai multe mașini au devenit indisponibile, iar carul de siguranță a intrat, de mai multe ori frânând astfel elanul celor de pe primele poziții. Ferrari al lui *Barrichello* a rezistat numai cinci ture, dar și debutanții *Firman* și *Wilson* au fost nevoiți să părăsească prematur circuitul. Cu puțin timp înaintea terminării cursei, *Räikkönen* a luat o pedeapsă, pentru că a depășit limita de viteză din boxe. *Montoya* a greșit o manevră, iar alunecarea l-a costat mult, fiind nevoit să se mulțumească cu locul doi, iar *Coulthard* a câștigat cursa.

Mulțumită schimbărilor regulamentare, începând din acest sezon obțin puncte primii opt piloți din clasament.

MIC

Clasamentul piloților

1. Coulthard (McLaren-Mercedes) 10 puncte, 2. Montoya (BMW) 8 p., 3. Räikkönen (McLaren-Mercedes) 6 p., 4. M. Schumacher (Ferrari) 5 p., 5. Trulli (Ranault) 4 p., 6. Frentzen (Saubert-Petronas) 3 p., 7. Alonso (Renault) 2 p., 8. R. Schumacher (BMW) 1 p.

Cât ne costă fotbalul?

Să nu creadă nimeni că nu iubesc fotbalul! Îmi place, chiar și prea mult, să privesc un meci bun la televizor. Iar când timpul îmi permite, joc și eu fotbal. E adevărat, nu prea bine, însă fără plată, ba mai mult, trebuie să plătesc sala și posibilitatea. „Cei mari” de-ai noștri primesc milioane de forinți pentru un joc, care în cele mai multe cazuri este numai bătaie de joc. Suporterii marilor cluburi, cum ar fi Ferencváros sau

Újpest, săptămână de săptămână fac scandaluri pe străzile orașelor, distrugând tot ce ajunge pe mâinile lor, chiar și iluzia, spiritul sportiv din sufletele oamenilor. Ce trebuie ca fotbaliștii să joace fotbal, iar suporterii să se comporte ca suporteri și nu ca niște barbari? Oare cât ne costă câte o partidă, cum a fost la sfârșitul săptămânii trecute cea dintre Ferencváros și Újpest?

I. Cozma

Clasament									
Loc	Echipa	Pct.	Mr.	J	V	E	I	Gm	Op
1	Rapid	40	16	13	1	2	36	11	
2	Dinamo	29	16	9	2	5	29	19	
3	Steaua	28	16	8	4	4	18	14	
4	FC Național	27	16	8	3	5	24	15	
5	FC Brașov	24	16	7	3	6	19	19	
6	Gloria	23	16	6	5	5	20	14	
7	Poli AEK	22	16	7	1	8	23	26	
8	Oțelul	22	16	6	4	6	15	20	
9	FCM Bacău	20	16	5	5	6	16	15	
10	Astra	20	16	6	2	8	21	25	
11	U Craiova	19	16	5	4	7	18	24	
12	Ceahlăul	18	16	4	6	6	22	18	
13	Sportul Stud	18	16	5	3	8	21	24	
14	FC Argeș	17	16	5	2	9	14	23	
15	Furci	17	16	5	2	9	13	26	
16	UTA	16	16	5	1	10	17	21	

Succesul micilor fotbaliști

După câteva luni de antrenamente regulate, în cadrul clubului Kinder, elevii școlii generale române din Giula participă la mai multe competiții teritoriale și județene. Cu o săptămână în urmă, tot în această pagină, că la Cupa Carnavalului din Leucușhaz, școlarii din Giula au obținut un meritoriu loc doi. La sfârșitul acestei săptămâni, alte două echipe din orașul de pe malul Crișului au participat la Cupa Aletea. Scopul organizatorilor a fost să ofere cât mai multe

posibilități micilor fotbaliști din cadrul cluburilor Kinder.

Clasamentul final al Cupei Aletea

1. Giula I, 2. Aletea II, 3. Nagyszénás, 4. Leucușhaz, 5. Giula II, 6. Aletea I.

Echipa școlii generale române din Giula

David Cozma - Robert Ciotea (1 gol), Norbert Sajti (1), Mihai Hegedűs (3), Ioan Novac (1), Attila Gurzau, Daniel Pilan, Daniel Tajti și Andrei Balaj.

I. C.

ROMÂNIA

Luni 17 martie

6.00 Jurnal de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 8.45 Teleshopping (R) 9.35 Siesta... și fiesta (R) 11.20 Bravo, bravissimo! 12.00 Tezaur folcloric (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.25 Avanspremieră 13.30 Spectacolul lumii 14.00 Pro patria 14.55 Jurnal 15.00 Kronika 16.30 Sănătate pentru toți! 16.55 Serial. Dragoste și răzbanare 17.45 Desene animate 18.00 Jurnal 18.50 Avanspremieră 18.55 România 1 ... și strada 19.00 Iartă-mă! 20.00 Serial. Om bogat, om sărac 21.00 Cafeneaua politică 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Profesioniști 23.30 Film. Arta seducției 1.05 Limuzica (R) 1.35 Jurnal (R) 2.25 România 1 ... și strada (R) 2.30 Serial. Magnum 3.30 Sănătate pentru toți! (R) 4.00 Poveste fără sfârșit (R) 5.00 Tezaur folcloric (R).

Marți 18 martie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 9.10 Corect! 9.15 Teleshopping 10.00 Iartă-mă! (R) 10.50 LiMuzica (R) 11.20 Serial. Dragoste și răzbanare 12.15 Serial (R). Pasiuni 13.00 Jurnalul de prânz 13.25 Avanspremieră 13.30 Puncte cardinale 14.00 Vector III 14.55 Jurnal 15.00 Kronika 16.00 Serial. Justiție militară 16.50 Serial. Dragoste și răzbanare 17.45 Desene animate 18.00 Jurnal 18.55 România 1 ... și strada 19.00 Film. Lună plină la Blue Water 20.55 Seară bună! 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Cu ochii-n 4 23.00 Jurnal 23.30 Film. Comoara care ucide 1.30 Jurnal (R) 2.25 România 1 ... și strada (R) 2.30 Serial. Magnum 3.30 Puncte cardinale (R) 4.00 Vector III (R) 4.55 Corect! 5.00 Seară bună! (R).

Miercuri 19 martie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 9.10 Corect! 9.15 Teleshopping 10.00 Profesioniști (R) 10.50 Cu ochii-n 4 11.20 România 1 ... și strada (R) 11.25 Sănătate pentru toți! (R) 11.55 Fotbal: Cealăul Piatra Neamț-Dinamo 14.00 Bucuriile muzicii 14.55 Jurnal 15.00 Panorama 16.00 Serial. Justiție militară 16.50 Serial. Dragoste și răzbanare 17.45 Desene animate 18.00 Jurnal 18.50 Avanspremieră 18.55 România 1 ... și strada 19.00 Fotbal: Rapid-Sportul Studentesc 21.00 Minutul 91 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Nocturna artelor 23.30 Film. Instinct ucigaș 1.25 Jurnal (R) 2.15 Avanspremieră 2.20 România 1 ... și strada 2.25 Serial. Magnum 3.25 Oameni ca noi (R) 3.55 Conferința de presă (R) 4.55 Corect! (R) 5.00 Bucuriile muzicii (R).

Joi 20 martie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 9.10 Corect! 9.15 Teleshopping 10.00 Nocturna artelor (R) 10.50 Auto-club (R) 11.20 Serial (R). Dragoste și răzbanare 12.10 România 1 ... și strada (R) 12.15 Serial. Pasiuni 13.00 Jurnalul de prânz 13.25 Avanspremieră 13.30 Memorialul durerii 14.00 Eveniment 14.55 Jurnal 15.00 Conviuții 15.30 Panorama 16.00 Serial. Justiție militară 16.50 Serial. Dragoste și răzbanare 17.45 Desene animate 18.00 Jurnal 18.50 Tragerile Joker și Loto 5/40 19.00 Film. E greu să uiți 20.50 Seară bună! 21.50 Reflecții rutiere 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Interes general 23.30 Film. La frontieră 1.30 Jurnal (R) 2.30 Serial. Magnum 3.30 Spectacolul lumii (R) 4.00 Interes general 4.55 Reflecții rutiere (R) 5.05 Bucuriile muzicii (R).

Vineri 21 martie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 9.10 Corect! 9.15 Teleshopping 10.00 Teledicteopiedia (R) 10.50 Descurcă-te singur! (R) 11.20 Serial (R). Dragoste și răzbanare 12.10 România 1 și strada (R) 12.15 Serial. Pasiuni 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Drep-turile omului 14.25 Tribuna partidelor parlamentare 14.55 Jurnal 15.00 Conviuții 16.00 Serial. Justiție militară 16.50 România politică 17.10 LiMuzica 17.45 Desene animate 18.00 Jurnal 18.50 Avanspremieră 19.00 Film. Ținta 21.10 Știri 21.15 Serial. Criminaliști 22.10 Jurnalul de noapte 22.40 Taverna 0.10 Profesioniști (R) 1.10 LiMuzica 1.40 Jurnal (R) 2.30 Serial. Magnum 3.25 Cu ochii'n 4 (R) 3.55 Taverna 5.25 LiMuzica (R).

Sâmbătă 22 martie

6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Formula 1. Marele Premiu al Malaeziei 8.00 Aventuri cu Lilipufi 9.00 Auto Club 9.30 Teleshopping 9.45 Design 10.15 Debut 50 plus 11.00 O vedetă populară 11.45 Spectacolul lumii 12.15 Istorie polemică 13.00 Jurnalul de prânz 13.20 Multumesc! (I) 14.00 România 1... și strada 14.05 Multumesc! (II) 15.00 Poveste fără sfârșit 16.00 Fotbal: Universitatea Craiova-F.C. Argeș 18.00 Jurnal 18.50 Avanspremieră 19.00 Film. Cinema "Flamingo" 20.50 România 1 ... și strada 20.55 Serial. Pasadena 21.50 Jurnalul de noapte 22.10 Film. Mimic 0.05 Marele jazz 1.05 Jurnal 2.00 Dosing 2.30 Auto-Club (R) 3.05 Debut 50 plus (R) 3.50 Corect (R) 3.55 Istorie polemică (R) 4.40 O vedetă populară (R) 5.25 Teleshopping.

Duminică 23 martie

6.00 Universal credinței 8.00 Formula 1. Marele Premiu al Malaeziei 10.00 Viața satului 11.00 Tezaur folcloric 12.00 Ultima ediție 13.00 Jurnalul de prânz 13.20 Siesta... și fiesta 14.00 România 1 ... și strada 14.05 Siesta și fiesta (II) 15.00 România 1... și strada 15.05 Siesta și fiesta (III) 15.45 Zona publicitară 16.15 Bravo, bravissimo! 16.58 Știri 17.00 Bravo, bravissimo! 17.50 Tragerile Loto 6/49 și Noroc 18.00 Jurnal 18.50 Agenda Europeană 19.00 Fotbal: Dinamo-Steaua 21.00 Jurnalul de noapte 21.20 Minutul 91 23.10 Taverna (R) 1.00 Jurnal 2.00 Ultima ediție (R) 3.30 Descurcă-te singur! (R) 3.30 Puncte cardinale (R) 4.00 Siesta și fiesta (R).

TVR

Luni 17 martie

6.00 Poesis 6.05 Serial (R). Miracole 7.00 Jurnalul de dimineață 7.30 Europa — pur și simplu (R) 8.15 Poesis 8.30 Tonomatul DP2 9.45 Teleshopping 10.00 Serial (R). Tineri și îndrăgostiți 10.50 Poesis 11.00 Călătorind prin țară 11.30 Serial. Locuință pentru doi 12.00 Știri 12.15 Atlas 12.45 Desene animate 14.00 Magazin cultural pentru minorități 15.00 Camera de gardă 15.30 Poesis 15.45 Teleshopping 16.00 Știri 16.15 La 2 pași de absolut 16.30 Veni, Video, Vici! 16.45 Serial. Tineri și îndrăgostiți 17.30 Documentar 18.00 Serial. Miracole 19.00 Ruleta rusească 19.35 Serial. Andromeda 20.30 Teledjurnal 21.00 Sport plus 22.30 eForum 23.20 Remix 0.20 Atlas (R) 0.50 La 2 pași de absolut (R) 1.05 Serial (R). Locuință pentru doi 1.40 Călătorind prin țară (R) 2.10 Documentar (R) 2.40 Sport plus 4.00 Ruleta rusească (R) 4.30 Serial (R). Andromeda 5.15 Veni, Video, Vici! (R) 5.30 Teledjurnal (R).

Marți 18 martie

6.00 Poesis 6.05 Serial (R). Miracole 7.00 Jurnalul de dimineață 7.30 eForum (R) 8.15 Poesis 8.30 Tonomatul DP 2 9.45 Teleshopping 10.00 Serial (R). Tineri și îndrăgostiți 10.50 Poesis 11.00 Călătoria la pas 11.30 Serial. Locuință pentru doi 12.00 Știri 12.15 Insolit 13.45 Desene animate 14.00 Magazin cultural pentru minorități 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Poesis 15.45 Teleshopping 16.00 Știri 16.15 La 2 pași de absolut 16.30 Veni, Video, Vici! 16.45 Serial. Tineri și îndrăgostiți 17.30 Istoria jurnalelor cinematografice 18.00 Serial. Miracole 19.00 Ruleta rusească 19.35 Serial. În fața instanței 20.30 Teledjurnal 21.00 Film. Salonul numărul 6 22.40 Hot net 23.40 Istoria jurnalelor cinematografice (R) 0.10 Insolit (R) 0.40 La 2 pași de absolut (R) 0.55 Serial (R). Locuință pentru doi 1.25 Călătoria la pas (R) 1.55 Club Art (R) 2.25 Film (R) 4.00 Ruleta rusească (R) 4.30 Serial (R). În fața instanței 5.15 Veni, Video, Vici! (R) 5.30 Teledjurnal (R).

Miercuri 19 martie

6.00 Poesis 6.05 Serial (R). Miracole 7.00 Jurnalul de dimineață 7.15 Monitor (R) 8.30 Tonomatul DP 2 9.45 Teleshopping 10.00 Serial (R). Tineri și îndrăgostiți 10.50 Poesis 11.00 Documentar 11.30 Serial. Locuință pentru doi 12.00 Știri 12.15 Alea cu Ghimpi 12.45 Desene animate 14.00 Magazin cultural pentru minorități 15.00 Eco-magazin 15.30 Poesis 15.45 Teleshopping 16.00 Știri 16.15 La 2 pași de absolut 16.30 Veni, Video, Vici! 16.45 Serial. Tineri și îndrăgostiți 17.30 Minunățiile Europei 18.00 Serial. Miracole 19.00 Ruleta rusească 19.35 Serial. Nightman 20.30 Teledjurnal 21.00 Film. La marginea legii 22.30 Eurofotbal 23.30 Documentar 24.00 Eco-magazin (R) 0.30 La 2 pași de absolut (R) 1.15 Serial (R). Locuință pentru doi 1.45 Documentar (R) 2.15 Tradiții (R) 2.30 Film (R). La marginea legii 4.00 Ruleta rusească (R) 4.30 Serial (R). Nightman 5.15 Veni, Video, Vici! (R) 5.30 Teledjurnal (R).

Joi 20 martie

6.00 Poesis 6.05 Serial (R). Miracole 7.00 Jurnalul de dimineață 7.30 Hot net (R) 9.45 Teleshopping 10.00 Serial (R). Tineri și îndrăgostiți 10.50 Poesis 11.00 Club aventura 11.30 Serial. Locuință pentru doi 12.00 Știri 12.15 Pieton/Automobilist 12.45 Desene animate 14.00 Magazin cultural pentru minorități 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Poesis 15.45 Teleshopping 16.00 Știri 16.15 El despre Ele și Ele despre El 16.45 Serial. Tineri și îndrăgostiți 17.30 Cronici de vacanță 18.00 Serial. Miracole 19.00 Ruleta rusească 19.35 Serial. Central Park West 20.30 Teledjurnal 21.00 Film. Lolita 23.30 Teatrul. Domnul de Pourceaugnac 0.45 Serial (R). Locuință pentru doi 1.45 Film (R). Lolita 4.00 Ruleta rusească (R) 4.30 Serial (R). Central Park West 5.30 Teledjurnal (R).

Vineri 21 martie

6.00 Poesis 6.05 Serial (R). Miracole 7.00 Jurnalul de dimineață 7.30 Eurofotbal (R) 8.30 Tonomatul DP 2 9.45 Teleshopping 10.00 Serial (R). Tineri și îndrăgostiți 10.50 Poesis 11.00 Club Art 11.30 Serial. Locuință pentru doi 12.00 Știri 12.15 Puls 2003 12.45 Desene animate 14.00 Magazin cultural pentru minorități 15.00 Europa — pur și simplu 15.45 Teleshopping 16.00 Știri 16.15 El despre Ele și Ele despre El 16.30 Veni, Video, Vici! 16.45 Serial. Tineri și îndrăgostiți 17.30 Film. Cu taxiul prin orașele lumii 18.00 Serial. Miracole 19.00 Ruleta rusească 19.35 D'ale lu' Mitică 20.30 Teledjurnal 21.00 Film. Holograma 22.35 Monitor 23.35 Cu taxiul rin orașele lumii (R) 0.05 Film. Ispita 2.00 Serial (R). Locuință pentru doi 2.30 Film (R). Holograma 4.00 Ruleta rusească (R) 4.30 Remix 5.30 Teledjurnal.

Sâmbătă 22 martie

6.00 Serial (R). Miracole 7.00 Medalion de interpret 7.30 D'al lu' Mitică (R) 8.30 Program pentru copii 10.30 Călător prin lume 11.30 Răscruți 12.00 Știri 12.15 Serial. Stevens contra Stevens 12.50 Documentar 13.20 Televiziunea, dragostea mea! 14.20 Serial. Familia mea 14.50 Rugby: Țara Galilor-Irlanda 15.45 VIP-uri, celebrități, popor 18.00 Rugby: Anglia-Scotia 19.30 Serial. Farmece 20.30 Teledjurnal 21.00 Film. Dorințe deșarte 22.35 Piersic show 0.35 Serial (R). Farmece 1.30 Serial (R). Stevens contra Stevens 2.00 Serial (R). Familia mea 2.30 Film (R). Dorințe deșarte 4.00 Călător prin lume (R) 5.00 Răscruți (R) 5.30 Teledjurnal (R).

Duminică 23 martie

6.00 Club Art 6.30 Arca lui Noe 7.00 Teleshopping 7.15 Tradiții 7.30 Ferma 8.30 Program pentru copii 10.30 Comorile lumii 11.30 Cronici votive 12.00 Știri 12.15 Handbal 14.00 Serial. Vecinul meu, stăpânul meu 14.30 Serial. Familia mea 15.00 Atenție, se cântă! 16.00 știri 16.15 Studio deschis 18.00 Serial. Miracole 19.00 Documentar 119.30 Serial. Speranțe și împliniri 20.30 Teledjurnal 21.00 Film. O zi dintr-o viață 22.40 Televiziunea, dragostea mea! (R) 23.40 Serial. Tărâmul dez-moniștilor 0.35 Serial (R). Vecinul meu, stăpânul meu 1.05 Serial (R). Speranțe și împliniri 2.00 Serial (R). Familia mea 2.30 Film (R). O zi dintr-o viață 4.05 Comorile lumii (R) 5.00 Cronici votive (R) 5.30 Teledjurnal (R).

ÎN LIMBA MATERNĂ

emisiune radiofonică în limba română

17 MARTIE, LUNI (redactor: Adam Bauer)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

18 MARTIE, MARȚI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.10: „Istoria poporului român” de Neagu Djuvara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

19 MARTIE, MIERCURI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport — rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avanspremiera „Ecranul Nostru” 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

20 MARTIE, JOI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.20: Nota săptămânii de Edda Illyés 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: O șansă istorică: Uniunea Europeană 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

21 MARTIE, VINERI (redactor: Eva Iova)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.50: Revista presei „Foia românească” 11.55: Avanspremiera „Ecranul Nostru” 11.00: Magazinul Vârșnicilor 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

22 MARTIE, SÂMBĂTĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.45: Party Time — magazin de muzică ușoară 15.00: „Pe undele Europei” — magazin radiofonic euroregional 15.58: Încheiere.

23 MARTIE, DUMINICĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40—15.30: Retrospectiva săptămânii (spicuri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 15.30: Emisiune religioasă baptistă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00—19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relații din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, în afară de frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

19 martie 2003 (mtv ora 14.30)

Reluare: 22 martie 2003 (m2 ora 11.10)

Programul prevăzut pentru săptămâna viitoare:

Emisiunea în limba română pe lângă știrile săptămânii, oferă de această dată telespectatorilor două reportaje despre grădinița românească din Micherechi și despre grupele românești ale celei din Giula. Programul va cuprinde și un montaj realizat la Cenadul Unguresc, despre un colecționar de obiecte tradiționale.

Realizator: **Tiberiu Boca**

PROGRAMUL TVR TIMIȘOARA

Interval orar 17.00-19.00, pe frecvența TVR2

Luni, 17 martie 2003

16.30—17.00 EVAntai 17.00—18.00 Teleaudiența 18.00—18.30 Preluare Jurnal Canal România 1 18.30—19.00 Știri regionale.

Marți, 18 martie 2003

16.30—17.00 Banatica (emisiune în limba germană) 17.00—18.00 Dilemele culturii 18.00—18.30 Preluare Jurnal Canal România 1 18.30—19.00 Știri regionale.

Miercuri, 19 martie 2003

16.30—17.00 Banatica (emisiune în limba maghiară) 17.00—17.40 Rural XXI 17.40—18.00 Pe drumul Banatului 18.00—18.33 Preluare Jurnal de pe Canalul România 1 18.35—19.00 Știri regionale.

Joi, 20 martie 2003

16.30—17.00 Banatica (emisiune în limba sârbă) 17.00—17.30 Economia încotro? 17.30—18.00 Lege pentru toți 18.00—18.30 Preluare Jurnal Canalul România 1 18.30—19.00 Știri regionale.

Vineri, 21 martie 2003

16.30—17.30 Clubul de vineri 17.30—18.00 Pe fază 18.00—18.30 Preluare Jurnal Canalul România 1 18.30—19.00 Știri regionale.

Sâmbătă, 22 martie 2003

16.30—17.00 Musica Viva 17.00—18.00 În prelungiri 18.00—18.30 Preluare Jurnal Canalul România 1 18.45—19.00 Știri regionale.

Duminică, 23 martie 2003

16.30—17.30 Emisiune dezbatere 17.30—18.00 Filmul documentar 18.00—18.30 Preluare Jurnal de pe Canalul România 1 18.30—19.00 La izvoare.

Sponsorul nostru

Internet aproape
pe gratis!

De la 625 Ft lunar pe luna,
cu tarife subvenționate de stat!

Bihorciului Mădăc Poni,
Postașco Tel.: 06445-544

axelero
tiscaner

Emisiunea în limba română

24 de ore din 24
pe 756 kHz

Internet: www.rri.ro

e-mail: ro@rri.ro

Tel./fax: 00401-3142118

UMOR

Dragoste adevărată

— Nu vă supărați, aveți cum-va felicitări pe care să scrie: „Unicei mele iubiri adevărate”? — Bineînțeles, domnule! — Atunci, vă rog să-mi dați 30 de bucăți!

FM 92,1 MHz STEREO RADIO

VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.
Tel. 59-430552, Fax: 59-427372

E-mail: inbox@rve.net

— muzică — știri locale și BBC — emisiuni pentru orice vârstă
Ascultați RVE non stop și pe Internet la:
http://www.rve.net

TRANS WORLD RADIO — ROMÂNIA
(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)
AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15—21.45

SW 31 și 49 m — vineri: 18.30—18.45 — sâmbătă: 18.00—18.45 — duminică: 18.30—18.45

Printre istroromânii care mai „cuvântează” în limba strămoșilor

O bătrânică de vreo 80 de ani se apropie de noi pe ulița din Jeiani. „Dobar dan”, ne salută ca pe străinii pe care nu i-a mai văzut niciodată în satul ei. „Bună ziua”, îi răspundem noi. „Bură zi. Voi cuvânteți pe limba noastră?”, s-a mirat bunicuța, care imediat a început să ne arate unde stă ea, care este fiul său din ceata de clopoțasi, ne-a întrebat de unde am venit, cum ne place la ei...

Toate astea s-au întâmplat într-o însoțită dar vântoasă zi de început de Mărțișor, în nordul Muntelui Mare (Monte Maggiore) din Istria, la doar câțiva kilometri de granița cu Slovenia, într-o zonă unde și azi se mai poate auzi al patrulea dialect al limbii române: istroromâna. Însă nu este suficient să vizitezi aceste sate ca turist, pentru că atunci nu-i sigur că vei avea norocul să-i cunoști pe istroromâni (cirebiri sau cici, de unde provine și numele zonei din nord-estul Istriei, Ciceria), să-i auzi vorbind pe limba lor. Echipa din România, căreia m-am alăturat și eu, a fost invitată în această zonă minunată a peninsulei Istria de către domnul dr. Emil Petru Rațiu de la Roma, președintele

Asociației Culturale Istroromâne „Andrei Glavina”, unul dintre puținii cunoscători ai problemelor actuale ale istroromânilor, care a învățat limba lor, editează revista în dialect „Scrișore către fraț Rumer”, a făcut cunoștință cu zeci de familii istroromâne și este primit în casele lor din Jeiani, Mune sau Sušnievița ca o rudă îndepărtată (cum de fapt și este întreg poporul român).

Cine sunt istroromânii?

Această populație, care mai trăiește în mod compact în circa 10–12 sate din nordul Croației, lingvistic și nu numai, face parte din trunchiul românismului. Despre trecutul istroromâ-

nilor sunt cunoscute doar puține date concrete. Mai mult ca probabil, în cazul lor se poate vorbi de mai multe straturi care s-au suprapus. În zonele muntoase și împădurite ale peninsulei, au continuat să trăiască de la sfârșitul antichității romanici vorbitori ai unei limbi latine în curs de a deveni vechea limbă românească. Acestora li s-au afiliat apoi alți români, veniți din părțile vestice ale Transilvaniei, precum și din Ungaria actuală (aflăm dintr-un studiu al istoricului dr. Gheorghe Zbucă de la București). Această comunitate etnică este amenințată astăzi, poate mai tare decât oricând, cu dispariția, pe de o parte datorită asimilării, iar pe de altă parte datorită emigrărilor masive din ultimele decenii. Scriitorul italian Ezio Bortol, și el de origine istroromână, ne-a spus că astăzi New Yorkul are mai mulți istroromâni decât Sušnievița, Bărdo, Noselo și Sucodru la un loc, iar cartea de telefoane din Opatija sau Rijeka cuprinde zeci de Turcovići, Sancovići, Doricići, nume care arată originea din satele istroromâne.

Limba și tradiții

Am sosit la Jeiani marți dimineața, la 4 martie, ziua care în calendarul catolic marchează încheierea perioadei carnavalului început pe 6 ianuarie. Primul semn care a arătat că în sat e „pus” (cum ziceau gazdele noastre la carnaval) a fost că pe un stâlp din mijlocul

satului era spânzurată o păpușă, iar în scurt timp s-au deschis porțile caselor, ieșind de acolo bărbați tineri, îmbrăcați în haine albe, pe cap purtând clop împănate cu sute de fire colorate, pe umeri și la șale legați cu blănuri și cu câte trei tălângi. Când s-au adunat cu toții și au plecat spre satul vecin Mune Mare (Male Mune), în fruntea alaiului au stat stegarul și căpitanul, ca un fel de conducător al echipei. Acestora li s-au mai alăturat muzicanți și câteva fete, care au adunat într-un coș tot ceea ce „colindătorii” au primit de la casele la care au intrat: ouă, slănină și niște bani („oșore, slanina și bani”, tot „bani” le spun și ei). Pe „Žejanski Zvončari”, cum se numesc clopoțasi din Jeiani, îi deosebește în practicarea acestor obiceiuri de alți „zvončari” (clopoțasi) din zonă faptul că ei cântă și pe limba lor, în istroromână. Clopoțasi noștri au bătut în ultima zi a carnavalului la ușile a circa 150 de case din Mune și Jeiani, fiind serviți cu gogoși și diferite băuturi. Din tot ce au adunat clopoțasi de pe la case, sâmbăta următoare s-au făcut omlete și slănină prăjită care au fost servite la ultimul bal dinaintea postului pentru toți locuitorii satului. Dar încă înainte de aceasta, în ziua de miercuri, păpușa agățată de un stâlp a fost dusă cu căruța la marginea satului și a fost arsă, simbolizând sfârșitul „pustului”. În timp ce păpușa arde, tot satul bocește.

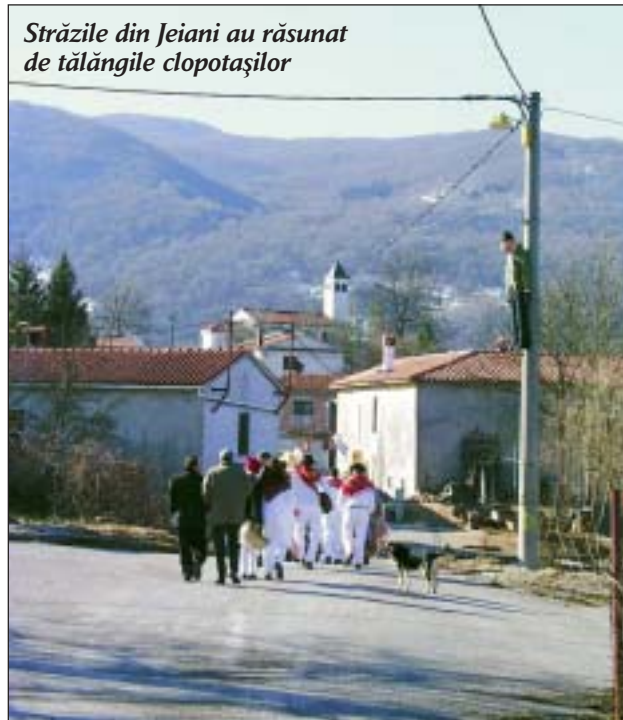
Asemănări și deosebiri

„Feciorii mai cunosc obiceiurile noastre, înțeleg limba, dar n-o mai cuvântează”, ne-au spus mai mulți dintre localnicii din Jeiani, considerând acesta un lucru care nu mai poate fi oprit. Istroromânii nu au școli, nu au asociații, nu au nici o organizație (în afară de cea a domnului Rațiu) care ar lupta pentru păstrarea graiului strămoșesc. În bisericile lor catolice se slujește numai în limba croată. Totuși, ceea ce m-a uimit și, totodată, m-a întristat când le-am ascultat pe gazdele noastre a fost că între istroromânii din Istria și românii din Ungaria sunt multe asemănări. Și nu înspre bine. În vorbirea lor de acasă, și istroromânii au tot mai multe cuvinte croate, tot ce este nou în lumea de azi ajunge la ei pe calea televizorului sau a radioului, acestea recepționându-le doar în croată sau italiană. Decât că ei sunt la 1.000 de km de România, iar noi aici, în vecini. Ei nu au biblioteci înzestrate cu cărți românești, nu pot prinde posturi tv sau radio în limba română... Unii cunoscători ai problemei istroromânilor presupun că existența lor ca etnie ar putea fi prelungită în cel mai bun caz (de ex. prin cursuri de limbă) cu încă o generație. Numai Dumnezeu poate ști...

(Va urma)

Eva Iova

Străzile din Jeiani au răsunat de tălângile clopoțasilor

Clopoțasi au fost răsplătiți cu „oșore și slanina”, gogoși și țuică

